

V Bruseli 20. októbra 2026
(OR. en)

6014/1/25
REV 1

ENV 63
CLIMA 27
AGRI 46
ENER 21
TRANS 22
PROCIV 11

SPRIEVODNÁ POZNÁMKA

Č. dok. Kom.:	COM(2025) 2 final
Predmet:	SPRÁVA KOMISIE RADE A EURÓPSKEMU PARLAMENTU o vykonávaní rámcovej smernice o vode (2000/60/ES) a smernice o povodniach (2007/60/ES) Tretie plány manažmentu povodia Druhé plány manažmentu povodňových rizík

Delegáciám v prílohe zasielame dokument COM(2025) 2 final.

Príloha: COM(2025) 2 final



EURÓPSKA
KOMISIA

V Bruseli 2. 10. 2026
COM(2025) 2 final/2

ADDENDUM

This document replaces COM(2025)2 of 4.2.2025

Concerns all language versions

Insertion of the references to the linked Commission Staff Working Documents

SWD(2026)501 final, SWD(2026)601 final, SWD(2026)602 final, SWD(2026)603 final,
SWD(2026)604 final, SWD(2026)701 final, SWD(2026)702 final and SWD(2026)703 final

The text shall read as follows:

SPRÁVA KOMISIE RADE A EURÓPSKEMU PARLAMENTU

o vykonávaní rámcovej smernice o vode (2000/60/ES) a smernice o povodniach (2007/60/ES)

Tretie plány manažmentu povodia Druhé plány manažmentu povodňových rizík

{SWD(2025) 13 final} - {SWD(2025) 14 final} - {SWD(2025) 15 final} -
{SWD(2025) 16 final} - {SWD(2025) 17 final} - {SWD(2025) 18 final} -
{SWD(2025) 19 final} - {SWD(2025) 20 final} - {SWD(2025) 21 final} -
{SWD(2025) 22 final} - {SWD(2025) 23 final} - {SWD(2025) 24 final} -
{SWD(2025) 25 final} - {SWD(2025) 26 final} - {SWD(2025) 27 final} -
{SWD(2025) 28 final} - {SWD(2025) 29 final} - {SWD(2025) 30 final} -
{SWD(2025) 31 final} - {SWD(2025) 32 final} - {SWD(2025) 33 final} -
{SWD(2025) 34 final} - {SWD(2025) 35 final} - {SWD(2026) 501 final} -
{SWD(2026) 601 final} - {SWD(2026) 602 final} - {SWD(2026) 603 final} -
{SWD(2026) 604 final} - {SWD(2026) 701 final} - {SWD(2026) 702 final} -
{SWD(2026) 703 final}

1. ÚVOD

Voda je pre život, a teda pre našu spoločnosť a hospodárstvo, nenahraditeľná. Vodné zdroje EÚ sú však naďalej pod veľkým tlakom v dôsledku nesprávneho štrukturálneho riadenia, neudržateľného využívania pôdy, hydromorfologických zmien, znečistenia, zmeny klímy, zvýšeného dopytu po vode a urbanizácie. Ako sa uvádza v európskom posúdení klimatických rizík¹, zmena klímy zhoršuje tieto tlaky a zvyšuje riziká súvisiace s vodou v podobe častejších, dlhotrvajúcich such a extrémnych zrážok, ktoré ohrozujú potravinovú bezpečnosť, verejné zdravie, ekosystémy, infraštruktúru a hospodárstvo Európy. Práve v posledných mesiacoch bola Európa opäť svedkom výrazných následkov extrémnych udalostí súvisiacich s vodou, ktoré spôsobili tragické straty na ľudských životoch a škody za mnoho miliárd eur. V roku 2024 sa vo viacerých stredozemných krajinách vyskytli dlhotrvajúce suchá, ktoré postihli najmä stredné a južné Taliansko, severozápadné Španielsko a Grécko a po ktorých nasledovali silné povodne, ktoré postihli väčšinu strednej a východnej Európy a neskôr aj Taliansko a Španielsko.

Udržateľné hospodárenie s vodami zakotvené v kľúčovej rámcovej smernici EÚ o vode² a v smernici o povodniach³ je základom reakcie na trojitú planetárnu krízu, ktorú predstavujú zmena klímy, strata biodiverzity a znečistenie. Zohráva kľúčovú úlohu pri posilňovaní odolnosti EÚ.

Prijatie tejto správy o vykonávaní, ktorá je právnou povinnosťou Komisie⁴, prichádza v rozhodujúcom okamihu, keď si všetky zložky spoločnosti čoraz viac uvedomujú význam vody na úrovni EÚ aj na celosvetovej úrovni. Veľká väčšina obyvateľov EÚ, ktorí sa zúčastnili na najnovšom prieskume Eurobarometra o životnom prostredí⁵, považuje znečistenie, nadmernú spotrebu a zmenu klímy za hlavné hrozby pre vodu a podporuje ďalšie opatrenia EÚ na riešenie problémov s vodou v Európe. Taktiež si myslia, že takmer žiadne z hlavných hospodárskych odvetví nerobí dosť na efektívne využívanie vody. Tieto obavy vyjadrili aj inštitúcie EÚ a zainteresované strany. Európsky parlament vyzval na vypracovanie stratégie EÚ v oblasti vody⁶. Európsky hospodársky a sociálny výbor a Výbor regiónov vyzývajú na vytvorenie „európskej modrej dohody“⁷. V strategickom programe na roky 2024 – 2029⁸ sa Európska rada zaviazala, že v nasledujúcom mandáte posilní „odolnosť vodných zdrojov v celej Únii“. Súkromný sektor a organizácie občianskej spoločnosti takisto čoraz častejšie žiadajú ďalšie opatrenia na úrovni EÚ v oblasti vody, čoho dôkazom je list

¹ EEA (2024), Európske posúdenie klimatických rizík. Č. 1/2024, <https://www.eea.europa.eu/publications/european-climate-risk-assessment>.

² Smernica 2000/60/ES Európskeho parlamentu a Rady z 23. októbra 2000, ktorou sa stanovuje rámec pôsobnosti pre opatrenia Spoločenstva v oblasti vodného hospodárstva (Ú. v. ES L 327, 22.12.2000, s. 1).

³ Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2007/60/ES z 23. októbra 2007 o hodnotení a manažmente povodňových rizík (Ú. v. EÚ L 288, 6.11.2007, s. 27).

⁴ Táto správa sa vyžaduje podľa článku 18 rámcovej smernice o vode a článku 16 smernice o povodniach.

⁵ <https://europa.eu/eurobarometer/surveys/detail/3173>.

⁶ Uznesenie EP z 15. septembra 2022 o dôsledkoch sucha, požiarov a ďalších extrémnych poveternostných javov: zvýšenie úsilia EÚ v boji proti zmene klímy [2022/2829(RSP)] a následné diskusie na plenárnych zasadnutiach EP.

⁷ Zastrešujúce stanovisko EHSV „Výzva na prijatie európskej modrej dohody“, CCMI/209 (25. októbra 2023).

⁸ <https://www.consilium.europa.eu/sk/european-council/strategic-agenda-2024-2029/>.

adresovaný najvyššej úrovni Komisie⁹. Na celosvetovej úrovni sa silným impulzom na medzinárodnej úrovni stala konferencia OSN o vode v marci 2023, počas ktorej EÚ predstavila svoju víziu sveta s odolnými vodnými zdrojmi do roku 2050.

V reakcii na tieto výzvy sa v politických usmerneniach pre budúce kolégium na roky 2024 – 2029 oznámilo prijatie **novej európskej stratégie pre odolnosť v oblasti vody** s cieľom posilniť zabezpečenie dostupnosti vody v Európe zachovaním kvality a množstva vody v EÚ a mimo nej, zvýšením konkurenčnej inováčnej výhody nášho vodohospodárstva a riešením hlavných príčin problémov v oblasti hospodárenia s vodami vrátane znečistenia, straty biodiverzity a vplyvov zmeny klímy.

Cieľom tejto správy je poskytnúť Rade, novému Parlamentu, ako aj ostatným inštitúciám EÚ a zainteresovaným stranám najnovšie dôkazy o stave vody, tlaku, ktorému sú vodné zdroje vystavené, a opatreniach členských štátov na dosiahnutie environmentálnych cieľov stanovených v týchto dvoch smerniciach. Poskytuje komplexný prehľad výziev v oblasti hospodárenia s vodami v EÚ, ktorý sa stane podkladom pre vypracovanie budúcej stratégie odolnosti vodných zdrojov.

Okrem toho, vzhľadom na termín 2027 stanovený v rámcovej smernici o vode na dosiahnutie dobrého stavu všetkých vôd EÚ, predstavuje táto správa jedinečnú príležitosť zhodnotiť situáciu v teréne a predložiť členským štátom odporúčania na zintenzívnenie ich úsilia. To isté platí aj pre ciele manažmentu povodňových rizík podľa smernice o povodniach, ktoré sú relevantnejšie ako kedykoľvek predtým.

Keďže ide o prvú správu o vykonávaní od prijatia Európskej zelenej dohody, pokrok členských štátov sa posudzoval z hľadiska dosahovania cieľov EÚ v oblasti biodiverzity, nulového znečistenia a klímy a čoraz čistejšieho a obehového hospodárstva. Preto je správa štruktúrovaná podľa príspevku opatrení členských štátov k riešeniu týchto troch navzájom súvisiacich núdzových situácií.

Správa vychádza z posúdenia vypracovaného Komisiou, pokiaľ ide o tretie plány manažmentu povodí a druhé plány manažmentu povodňových rizík na roky 2022 – 2027, ktoré vypracovali a nahlásili členské štáty¹⁰. Tieto plány sú založené na monitorovacích údajoch zhromaždených v rokoch 2016 až 2021. To znamená, že hoci bola správa uverejnená po Zelenej dohode, do veľkej miery zobrazuje situáciu pred Zelenou dohodou. Nezachytáva očakávané prínosy prelomových iniciatív, ktoré sa stanovili v Zelenej dohode.

K správe je pripojená séria pracovných dokumentov útvarov Komisie, ktoré poskytujú prehľad EÚ o vykonávaní rámcovej smernice o vode, súvisiacich smerníc a smernice o povodniach. Správa obsahuje posúdenia jednotlivých členských štátov a odporúčania pre jednotlivé krajiny.

Tieto odporúčania budú slúžiť ako základ pre štruktúrovaný dialóg s členskými štátmi s cieľom výrazne zlepšiť vykonávanie týchto právnych predpisov, pričom sa bude vychádzať z množstva vynikajúcich postupov a úspechov v celej EÚ.

⁹ [Joint-Letter-on-the-Water-resilience-Initiative -Final-Version-1.pdf \(euase.net\)](#).

¹⁰ Prvé plány manažmentu povodí sa vzťahovali na obdobie rokov 2009 – 2015. Druhé plány manažmentu povodí a prvé plány manažmentu povodňových rizík sa vzťahovali na obdobie rokov 2016 – 2021.

Sladkovodné a morské ekosystémy sú navzájom prepojené. Znečistenie riek, narušenie toku sedimentov a nedostatok vody majú veľmi silný vplyv na zdravie morských ekosystémov, najmä pobrežných, a na životaschopnosť sociálnych a hospodárskych činností, ktoré od nich závisia, ako je doprava, rybolov, akvakultúra alebo cestovný ruch. Rámcová smernica o morskej stratégii dopĺňa rámcovú smernicu o vode a pri dosahovaní svojich cieľov sa opiera o nástroje politiky EÚ týkajúce sa vody a iné nástroje. V záujme urýchlenia účinného vykonávania sa Komisia usiluje podporiť integrovanejší a súdržnejší prístup k vykonávaniu právnych predpisov o sladkovodných a morských vodách v súlade s prístupom „od zdroja do mora“¹¹. Z tohto dôvodu bola táto správa vypracovaná v úzkom súlade s posúdeniami druhého programu opatrení prijatými členskými štátmi podľa rámcovej smernice o morskej stratégii a uverejňuje sa súčasne s nimi. Osobitná pozornosť sa venovala zdôrazneniu koordinačného úsilia pri vykonávaní smerníc a prepojeniach medzi opatreniami podľa rámcovej smernice o vode a dosahovaním cieľov podľa rámcovej smernice o morskej stratégii.

2. PLÁNY MANAŽMENTU POVODÍ A PLÁNY MANAŽMENTU POVODŇOVÝCH RIZÍK: AKTUÁLNY STAV PRIJÍMANIA PLÁNOV A PODÁVANIA SPRÁV

Hoci členské štáty mali povinnosť prijať svoje plány do marca 2022, žiaľ, mnohé z nich ich prijali neskoro. V dôsledku toho Komisia začala súdne konania proti všetkým členským štátom, ktoré nesplnili právne požiadavky. Dokonca ani v čase dokončenia tohto posúdenia nie všetky členské štáty prijali svoje plány manažmentu povodí a plány manažmentu povodňových rizík a predložili ich Komisii¹². Z tohto dôvodu sa táto správa nezaoberá týmito krajinami alebo regiónmi.

Sedem členských štátov, ktoré nie sú zahrnuté do súčasného posudzovania plánov manažmentu povodí, sú Bulharsko, Cyprus, Grécko, Malta, Portugalsko, Slovinsko a Írsko a šesť členských štátov, ktoré nie sú zahrnuté do súčasného posudzovania plánov manažmentu povodňových rizík, sú Bulharsko, Cyprus, Grécko, Malta, Portugalsko a Slovensko. Údaje z ich plánov manažmentu povodí a plánov manažmentu povodňových rizík budú po ich elektronickom odoslaní zverejnené na platforme Informačného systému o vode pre Európu (WISE) Európskej environmentálnej agentúry (EEA)¹³. Okrem toho Komisia vypracuje pracovné dokumenty útvarov pre jednotlivé krajiny s posúdením plánov a odporúčaniami pre jednotlivé krajiny. Údaje sa stanú aj súčasťou správy o monitorovaní a výhlade v oblasti nulového znečistenia v roku 2026 a poslúžia aj na informovanie o práci súvisiacej s vykonávaním stratégií EÚ v oblasti biodiverzity a adaptácie na zmenu klímy.

¹¹ Prístup od zdroja do mora znamená zavedenia riadenia, ktorým sa zvyšuje spolupráca a súdržnosť v celom systéme od zdroja do mora a znižujú zmeny kľúčových tokov (voda, znečistenie, sedimenty, materiály, biota, ekosystémové služby), čo vedie k merateľnému hospodárskemu, sociálnemu a environmentálnemu zlepšeniu v sladkovodnom, pobrežnom, príbrežnom, brakickom a morskom prostredí. Zohľadňuje sa v ňom celý systém od zdroja do mora, pričom dôraz sa kladie na environmentálne, sociálne a hospodárske väzby na hornom a dolnom toku a stimuluje sa koordinácia medzi odvetviami a segmentmi.

¹² Do konečného termínu 30. septembra 2023, ktorý sa má zohľadniť pri posudzovaní tejto správy, Bulharsko, Cyprus, Grécko, Malta a Portugalsko nepredložili svoje plány manažmentu povodí a plány manažmentu povodňových rizík. Slovinsko a Írsko nahlásili len plán manažmentu povodňových rizík a Slovensko len svoje plány manažmentu povodí. Španielsko nenahlásilo plány manažmentu povodí pre Kanárske ostrovy.

¹³ <https://water.europa.eu/freshwater>.

3. METODIKA A ÚVAHY O POROVNATELNOSTI ÚDAJOV

Plány manažmentu povodí a plány manažmentu povodňových rizík sú komplexné dokumenty, ktoré obsahujú stovky až tisíce strán informácií a sú uverejnené v národných jazykoch. Ich posúdenie, ktoré zahŕňa spracovanie rozsiahleho objemu informácií vo viac ako 20 jazykoch, je veľmi náročná a komplexná úloha. Kvalita posúdení Komisie závisí od kvality správ členských štátov. Neúplné alebo nedostatočné správy môžu viesť k nesprávnemu a/alebo neúplnému posúdeniu.

Absencia elektronických správ¹⁴ alebo čiastočné podávanie elektronických správ niektorými členskými štátmi¹⁵ v databáze WISE¹⁶ ešte viac sťažili Komisii jej posúdenie. Táto situácia je čiastočne spôsobená technickými ťažkosťami, ktorým čelia členské štáty pri používaní platformy agentúry EEA na podávanie správ, a čiastočne nedostatočným pokrokom členských štátov v digitalizácii údajov o vode. V dôsledku toho musela Komisia založiť svoje posúdenie na údajoch a informáciách, ktoré boli čiastočne dostupné v digitálnom, ľahko porovnateľnom formáte a čiastočne získané manuálne z plánov manažmentu povodí, plánov manažmentu povodňových rizík a iných relevantných zdrojov.

Okrem uvedeného je pri čítaní tejto správy potrebné poznamenať, že porovnateľnosť výsledkov vyplývajúcich z posúdenia súčasného plánu manažmentu povodia na roky 2022 – 2027 s výsledkami predchádzajúceho obdobia 2016 – 2021 je sťažená v dôsledku týchto rôznych faktorov.

1. Niektoré členské štáty významne preklasifikovali a opätovne vyznačili časť svojich vodných útvarov, čo v niektorých prípadoch viedlo k podstatnej zmene ich celkového počtu.
2. Výrazné zlepšenie geografického pokrytia monitorovacích systémov v členských štátoch znížilo počet orgánov s predtým neznámym štatútom.
3. Zvýšil sa aj počet látok zahrnutých do monitorovacích programov členských štátov¹⁷ a niektoré normy kvality sa od predchádzajúcej správy sprísnil.

Rozdielne vnútroštátne prístupy k určovaniu a monitorovaniu znečisťujúcich látok, ktoré nevzbudzujú obavy v celej EÚ, ale len na niektorých miestach (tzv. znečisťujúce látky špecifické pre povodie), môžu mať veľký vplyv na stav posúdenia. Okrem spoločného súboru znečisťujúcich látok niektoré krajiny monitorujú oveľa viac látok ako iné.

¹⁴ Formát elektronického podávania správ, ako aj usmernenie k podávaniu správ spoločne vypracovali členské štáty, zainteresované strany a Komisia v rámci procesu spolupráce, ktorý sa nazýva spoločná stratégia vykonávania.

¹⁵ V prípade Talianska, Nemecka a Belgicka bola analýza založená na čiastočne dokončenom elektronickom podávaní správ, ktoré bolo doplnené údajmi vo formáte PDF predloženými v prípade niektorých plánov manažmentu povodí. Keďže Dánsko, Fínsko, Maďarsko, Luxembursko, Poľsko, Slovensko a Švédsko buď nepredložili údaje elektronicky, alebo tak urobili oveľa neskôr po predložení dokumentov vo formáte PDF, ich analýza bola založená len (alebo väčšinou) na dokumentoch vo formáte PDF.

¹⁶ <https://water.europa.eu/freshwater>.

¹⁷ Monitorovalo sa nielen 12 nových prioritných látok pridaných v roku 2013, ktoré niektoré členské štáty použili na posúdenie stavu (hoci dátum na dosiahnutie súladu je až 22. december 2027), ale aj látky z pôvodných 33 prioritných látok, ktoré predtým neboli zahrnuté, hoci mali byť zahrnuté.

4. AKÝ JE STAV VÔD V EÚ?

Posúdenie tretích plánov manažmentu povodí v tejto správe sa vzťahuje na 20 členských štátov. To predstavuje približne 90 % útvarov povrchových vôd EÚ (rieky, jazerá, brakické a pobrežné vody) a podobné percento útvarov podzemných vôd EÚ (približne 97 000 útvarov povrchových vôd a 15 000 útvarov podzemných vôd).

Ďalšie informácie o stave európskych vodných útvarov sú uvedené v správe EEA o stave európskych vôd v roku 2024¹⁸, ktorá bola uverejnená 15. októbra 2024. Treba však poznamenať, že správa agentúry EEA sa týka o niečo menšej (19 členských štátov EÚ) a odlišnej podskupiny členských štátov, keďže vychádza len z elektronických údajov predložených do systému WISE.

Úroveň poznatkov členských štátov o stave vodných útvarov sa zvýšila. Vo väčšine členských štátov došlo k výraznému zlepšeniu geografického pokrytia monitorovacích systémov a počtu sledovaných biologických a chemických prvkov kvality vody. Okrem toho sa zvýšil počet prioritných látok¹⁹ monitorovaných členskými štátmi²⁰ a normy kvality sa v niektorých prípadoch od poslednej správy sprísnil. Napriek tomu v niektorých členských štátoch stále existujú nedostatky v monitorovaní určitých látok²¹, pričom rozdiely v metodikách, ktoré členské štáty uplatňujú pri monitorovaní prioritných látok, môžu spôsobiť, že výsledky nie sú vždy porovnateľné. To znamená, že členské štáty vedia oveľa viac o vlastnostiach a stave svojich vodných útvarov. V súčasnosti sa odhaľujú problémy, ktoré boli kedysi neznáme alebo nezistené, a niekedy tieto zistenia poukazujú na zlý stav vody²². Napriek tomu viac ako dve desaťročia po nadobudnutí účinnosti rámcovej smernice o vode majú tri z 20 posudzovaných členských štátov stále veľkú väčšinu útvarov povrchových vôd s neznámym chemickým stavom. Ide o Litvu (94,6 % povrchových vôd v neznámom stave), Dánsko (92,5 %) a Estónsko (82,7 %).

Z posúdenia zároveň jasne vyplýva, že hoci rámcová smernica o vode predpisuje niektoré spoločné prvky monitorovania, v **postupoch** členských štátov, **frekvencii monitorovania** a meraných **parametroch** existujú veľké rozdiely. To je veľká výzva z hľadiska porovnateľnosti posúdenia stavu.

Okrem týchto rozdielov a napriek dosiahnutému pokroku **pretrvávajú veľké medzery v monitorovaní ekologického stavu**, a to z hľadiska priestorového pokrytia, ako aj z hľadiska spoľahlivosti posudzovania. Rovnako odhaľujúcim zistením je, že členské štáty

¹⁸ Správa EEA 7/2024, *Europe's state of water 2024: The need for improved water resilience* (Stav vody v Európe v roku 2024: Potreba zvýšiť odolnosť vodných zdrojov) (<https://www.eea.europa.eu/en/analysis/publications/europes-state-of-water-2024>).

¹⁹ Látky, ktoré predstavujú významné riziko pre vodné prostredie alebo prostredníctvom vodného prostredia, uvedené v smernici o environmentálnych normách kvality v znení zmien z roku 2013 a v smernici o podzemných vodách.

²⁰ Monitorovalo sa nielen 12 nových prioritných látok pridaných v roku 2013, ktoré niektoré členské štáty použili na posúdenie stavu (hoci dátum na dosiahnutie súladu je až 22. december 2027), ale aj látky z pôvodných 33 prioritných látok, ktoré predtým neboli zahrnuté, hoci mali byť zahrnuté.

²¹ Najviac vynechávanými látkami sú chlórované parafíny s krátkym reťazcom. Medzi ďalšie látky, ktoré neboli zahrnuté do všetkých monitorovacích programov, patrili diurón, chinoxifén a tributylcín. Spätná väzba z plánov manažmentu povodí naznačila, že hlavným dôvodom vynechania týchto látok boli technické problémy pri analýze alebo nedostatok dostupných noriem na dokončenie analýzy.

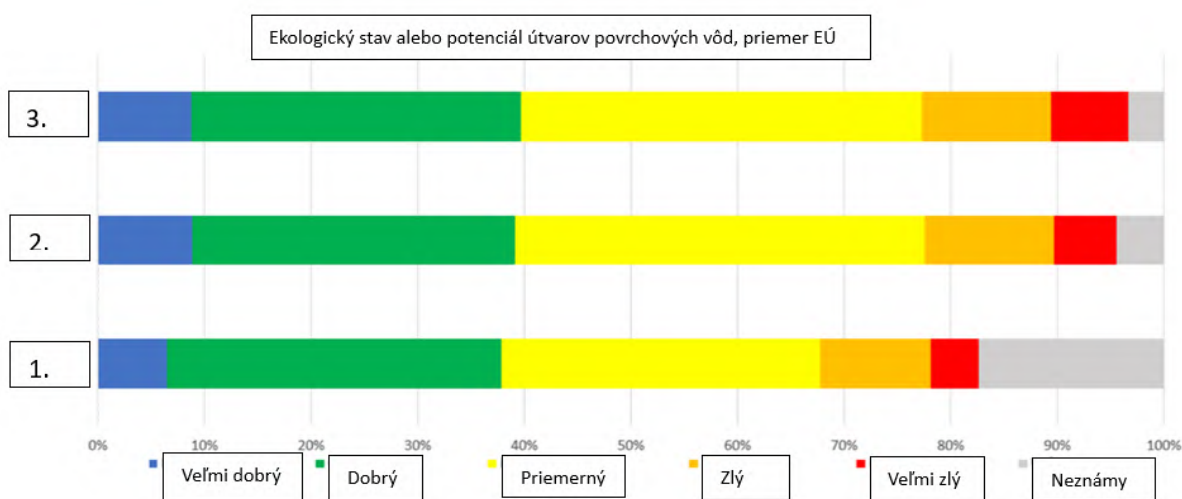
²² Monitorovanie prítomnosti znečistenia v sedimentoch a živých druhoch na účely posúdenia dlhodobých trendov je v rámci členských štátov a medzi nimi naďalej rozdielne a zväčša neúplné.

namiesto empirického monitorovania parametrov veľmi často používajú odborný posudok alebo extrapoláciu na skupiny vodných útvarov vystavených podobným tlakom.

Povrchové vody: aký je ich ekologický stav alebo ekologický potenciál?

Komisia dospela k záveru, že na základe údajov prevažne z rokov 2016 – 2021 uvedených v tretích plánoch manažmentu povodí na roky 2022 – 2027 sa zdá, že 39,5 % útvarov povrchových vôd v Európe dosiahlo dobrý ekologický stav alebo dobrý ekologický potenciál²³. Tento údaj je približne rovnaký (39,1 %) ako údaj, ktorý tie isté krajiny uviedli v druhom pláne manažmentu povodí na roky 2016 – 2021, v ktorom sa použili najmä údaje z rokov 2009 – 2015²⁴. To je v súlade so zisteniami zo smerníc o dusičnanoch, ktoré ukazujú, že na úrovni EÚ bolo 36 % riek, 32 % jazier, 31 % pobrežných vôd, 32 % brakických vôd a 81 % morských vôd nahlásených ako eutrofické²⁵.

Graf 1 – Zmena v posúdení ekologického stavu útvarov povrchových vôd EÚ z prvých, druhých a tretích plánov manažmentu povodí (Zdroj: WISE Freshwater a hĺbková analýza údajov vo formáte PDF)



Zatiaľ čo v niektorých členských štátoch bolo zaznamenané určité obmedzené zlepšenie, iné členské štáty nenahlásili buď žiadne zlepšenie, alebo nahlásili výrazné zníženie percentuálneho podielu útvarov povrchových vôd s dobrým alebo veľmi dobrým ekologickým stavom alebo ekologickým potenciálom. Výrazné zníženie počtu vodných útvarov s dobrým ekologickým stavom alebo ekologickým potenciálom zaznamenalo Poľsko (-22,9 %), Litva (-15,5 %), Slovensko (-14,9 %), Česko (-13,3 %), Chorvátsko (-9,1 %) a Estónsko (-7,6 %). Toto zníženie môže byť do značnej miery spôsobené oveľa lepšími znalosťami a lepším pochopením stavu ich vodných útvarov v porovnaní s predchádzajúcim cyklom.

²³ Dobrý ekologický potenciál je cieľ, ktorý by mal dosiahnuť výrazne zmenený alebo umelý vodný útvar.

²⁴ Údaje získané zo systému WISE Freshwater (<https://water.europa.eu/freshwater>).

²⁵ Pozri správu Európskej komisie o vykonávaní smernice o dusičnanoch z roku 2021, s. 5, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/TXT/PDF/?uri=CELEX:52021DC1000>.

Napriek celkovému obmedzenému zlepšeniu percentuálneho podielu vodných útvarov v dobrom alebo veľmi dobrom ekologickom stave je povzbudivé, že v porovnaní s predchádzajúcimi dvomi cyklami plánov manažmentu povodí (2009 – 2015 a 2016 – 2021) došlo k zlepšeniu určitých biologických a chemických parametrov kvality. To môže odrážať pozitívne účinky vykonávania predchádzajúcich opatrení. Najmä z nedávnej správy agentúry EEA o stave vôd z roku 2024²⁶ vyplýva, že stav fytoplanktónu, bentickej flóry a bezstavovcov sa v jazerách zlepšil a v riekach a brakických vodách je viditeľné zlepšenie stavu benthických bezstavovcov. Hoci sú tieto čiastkové zlepšenia pozoruhodné, nestačia na zlepšenie celkového stavu vodných útvarov a zníženie súvisiacich rizík pre zdravie a životné prostredie. Okrem toho sa tieto zlepšenia zvyčajne prehliadajú, keďže v rámcovej smernici o vode sa uplatňuje prístup „jeden von, všetky von“, čo znamená, že vodný útvar môže dosiahnuť dobrý stav len vtedy, ak sú všetky biologické a chemické prvky kvality posudzované aspoň ako „dobré“.

Tieto čiastočné a prehliadané zlepšenia môžu aspoň čiastočne vysvetliť, prečo posúdenie ekologického stavu v treťom pláne manažmentu povodí (na roky 2022 – 2027) vykazuje celkovo obmedzené zlepšenie v porovnaní s predchádzajúcou správou posudzujúcou druhý plán manažmentu povodia (na roky 2016 – 2021). Tento nedostatočný pokrok môže byť okrem uvedeného nárastu vedomostí a presnosti spôsobený aj možným nárastom základných tlakov, neprimeranými opatreniami a nedostatočným pokrokom pri zavádzaní plánovaných opatrení.

V tejto súvislosti nie je prekvapujúce, že väčšina členských štátov uviedla, že neočakáva dosiahnutie dobrého ekologického stavu alebo ekologického potenciálu všetkých svojich vodných útvarov do roku 2027.

Členské štáty dosiahli významný pokrok pri stanovovaní referenčných podmienok²⁷ pre rôzne druhy vôd. Takéto podmienky sú nevyhnutné na stanovenie referenčných hodnôt a meranie vplyvu ľudských činností na biologické, fyzikálno-chemické a hydromorfologické prvky. Okrem toho sa na úrovni EÚ dosiahol obrovský pokrok vďaka medzikalibračnému porovnávaniu²⁸, ktorým sa harmonizujú vnútroštátne klasifikácie dobrého ekologického stavu. **Na úrovni EÚ však stále existuje rozdiel v harmonizácii**, ktorý bráni porovnaniu celkového posúdenia stavu.

Povrchové vody: aký je ich chemický stav?

Dosiahnutie dobrého chemického stavu je ukazovateľom smerovania **k nulovému znečisteniu**. Podobne ako v predchádzajúcom cykle podávania správ je veľmi veľký rozdiel medzi povrchovými a podzemnými vodami, pričom podzemné vody sú často lepšie chránené.

Z informácií uvedených v tretích plánoch manažmentu povodí vyplýva, že v roku 2021 bolo v dobrom chemickom stave len 26,8 % povrchových vodných útvarov v porovnaní s 33,5 % v roku 2015. Zdá sa teda, že došlo k výraznému zhoršeniu.

Zatiaľ čo podiel povrchových vôd v dobrom stave zostal v niektorých členských štátoch v porovnaní s rokom 2015 stabilný alebo sa mierne zlepšil, v niektorých ďalších členských

²⁶ <https://www.eea.europa.eu/en/analysis/publications/europes-state-of-water-2024>.

²⁷ Rámcová smernica o vode definuje referenčné podmienky pre ekologický systém ako podmienky, ktoré prevládajú v prípade, že nedochádza k narušeniu alebo takmer nedochádza k narušeniu človekom.

²⁸ Ú. v. EÚ L, 2024/721, 8.3.2024: <http://data.europa.eu/eli/dec/2024/721/oj>.

štátoch sa znížil a v niektorých prípadoch sa výrazne znížil. Tak je to napríklad v Litve (-98,7 %), vo Fínsku (-49,5 %), v Poľsku (-34,2 %), Česku (-29,9 %), Holandsku (-29,8 %), na Slovensku (-26,3 %), v Chorvátsku (-11,4 %) a Lotyšsku (-10,6 %).

Toto zhoršenie môže byť do veľkej miery spôsobené lepším monitorovaním a lepším poznaním „všadeprítomných perzistentných, bioakumulatívnych a toxických“ látok, rozsiahlymi zmenami vo vymedzení vodných útvarov a prísnejšími normami pre niektoré látky.

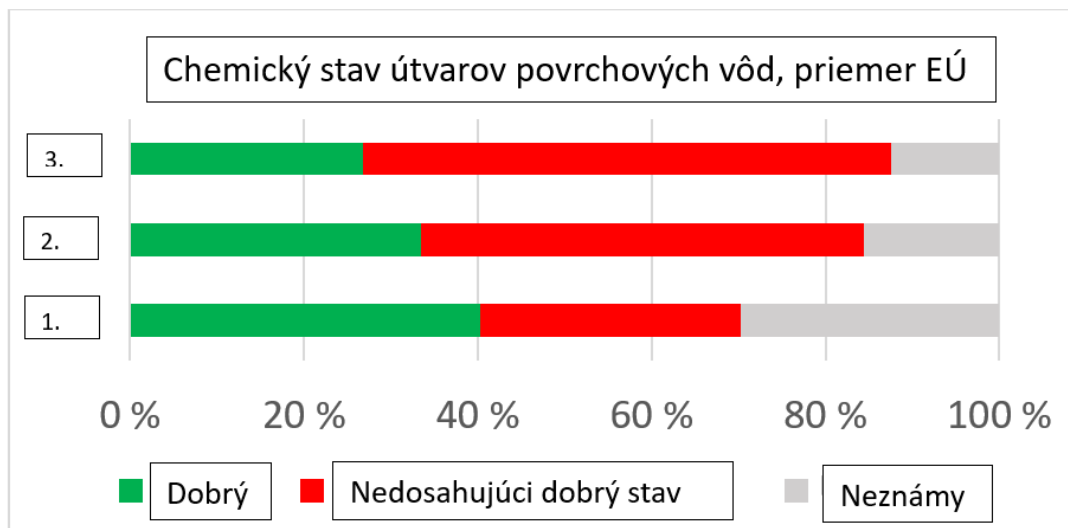
Pokiaľ ide o **povrchové vody**, výrazný nesúlad je do veľkej miery spôsobený všadeprítomnými perzistentnými, bioakumulatívnymi a toxickými látkami. Najbežnejšími z týchto zlúčenín sú **ortuť** a **polycyklické aromatické uhľovodíky** (PAU). Tieto látky sú už prítomné vo veľkom množstve v dôsledku pretrvávajúceho znečistenia a nového znečistenia, ktoré sa naďalej dostáva do vodného prostredia prostredníctvom atmosférických emisií zo spaľovania fosílnych palív a iných palív. Ďalšou významnou skupinou všadeprítomných perzistentných, bioakumulatívnych a toxických látok sú **polybrómované difenylétery** (PBDE), ktoré sa vo veľkej miere používajú vo farbách, plastoch, penových výplniach nábytku, textíliách, stavebných materiáloch a priemyselných procesoch. Títo „obvyklí podozriví“ majú veľmi dominantný vplyv na klasifikáciu chemického stavu, pretože životné prostredie má obmedzenú schopnosť samočistiť sa od týchto veľmi častých a perzistentných znečisťujúcich látok. Bez týchto všadeprítomných perzistentných, bioakumulatívnych a toxických zlúčenín by 81 % povrchových vodných útvarov dosiahlo dobrý chemický stav, čo je približne rovnaké percento ako v predchádzajúcom cykle podávania správ.

Ostatné látky, ktoré spôsobujú prekročenie environmentálnych noriem kvality a neuspokojivý chemický stav, sa v jednotlivých členských štátoch líšia. **Kovy** (napr. olovo, kadmium, nikel, ktoré sú zvyčajne spojené s ťažobným odpadom, komunálnymi a priemyselnými odpadovými vodami, odtokom z miest), **biocídy** a **pesticídy** (tributylcín, chlórpyrifos) a **niektoré perzistentné organické znečisťujúce látky** (napr. hexachlórbenzén) sa však naďalej bežne nachádzajú na popredných miestach zoznamu látok, ktoré vedú k neuspokojivému stavu, aj keď používanie niektorých z týchto látok je už mnoho rokov zakázané.

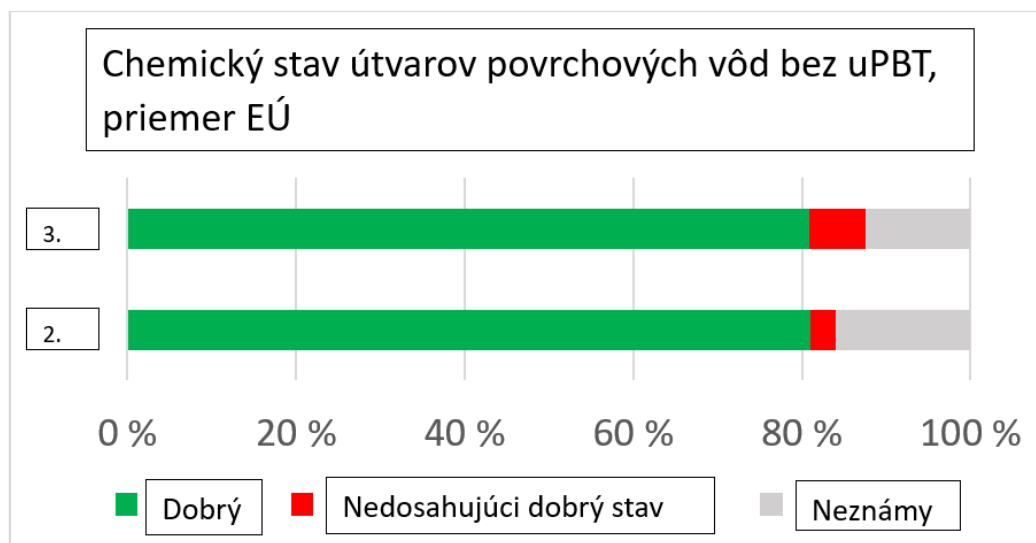
Je potrebné poznamenať, že všadeprítomné perzistentné, bioakumulatívne a toxické látky sú naďalej zodpovedné aj za nesplnenie cieľa dobrého environmentálneho stavu z hľadiska kontaminácie podľa rámcovej smernice o morskej stratégii na 80 % morskej oblasti²⁹.

²⁹ Správa Komisie, Prvé monitorovanie a výhľad v oblasti „nulového znečistenia“, „Cesty k čistejšiemu ovzdušiu, vode a pôde pre Európu“ [COM(2022) 674 final, 8.12.2022].

Graf 2 – Posúdenie zmeny chemického stavu útvarov povrchových vôd EÚ z prvého, druhého a tretieho plánu manažmentu povodí (všetky látky vrátane všadeprítomných perzistentných, bioakumulatívnych a toxických látok) (Zdroj: WISE Freshwater a hĺbková analýza údajov vo formáte PDF)



Graf 3 – Posúdenie zmeny chemického stavu útvarov povrchových vôd EÚ z druhého a tretieho plánu manažmentu povodia (bez všadeprítomných perzistentných, bioakumulatívnych a toxických látok – uPBT) (Zdroj: WISE Freshwater a hĺbková analýza údajov vo formáte PDF)



Útvary podzemných vôd: aký je ich chemický stav?

Pokiaľ ide o **útvary podzemných vôd**, v roku 2021 bolo na základe informácií uvedených v treťom pláne manažmentu povodia 86 % útvarov podzemných vôd v dobrom chemickom stave. Ide o mierne zlepšenie v porovnaní s 82,2 % v rovnakej podskupine krajín v roku 2015.

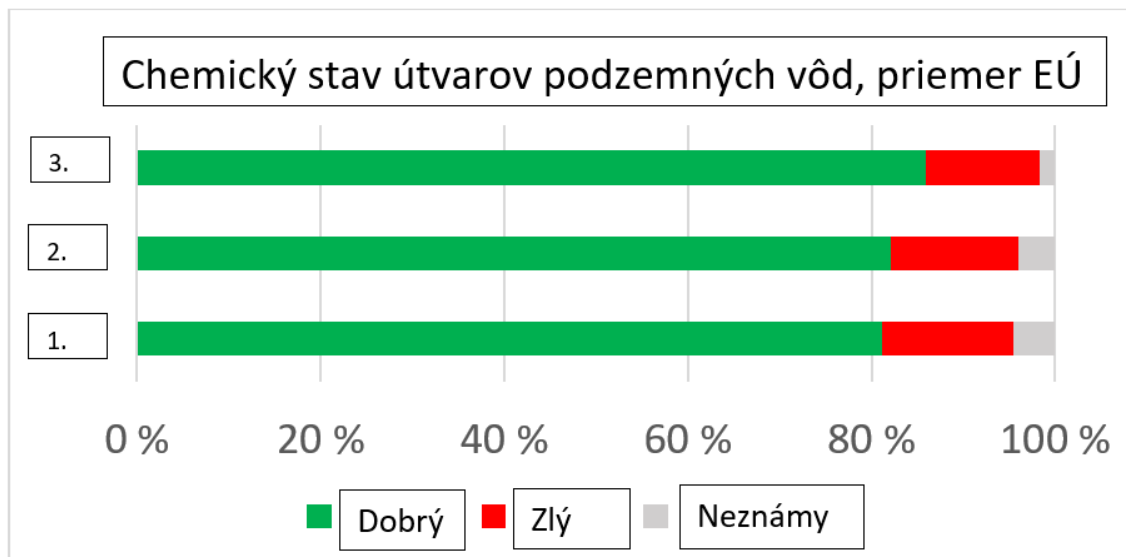
Najčastejšie uvádzanými znečisťujúcimi látkami, ktoré vedú k zlému chemickému stavu, sú **dusičnany**³⁰. Pochádzajú najmä z intenzívneho poľnohospodárstva a chovu dobytky, a to v dôsledku nesprávneho alebo nadmerného používania hnojív a hnojovice/maštalného hnoja, ktoré obsahujú dusík a fosfor. Platí to pre 17 z 20 členských štátov. Len Estónsko, Lotyšsko a Litva neuvádzajú dusičnany ako príčinu neuspokojivého chemického stavu podzemných vôd. **Pesticídy** a ich metabolity sú zodpovedné za neuspokojivý chemický stav v deviatich členských štátoch (Belgicko, Česko, Dánsko, Estónsko, Francúzsko, Holandsko, Luxembursko, Rakúsko a Španielsko). **Fosfáty a amoniak**, ktoré takisto pochádzajú najmä z intenzívneho poľnohospodárstva a chovu hospodárskych zvierat, rovnako vedú k zlému chemickému stavu s osobitným vplyvom v krajinách ako Slovensko a Česko.

Medzi ďalšie látky, ktoré sa uvádzajú ako látky, ktoré vedú k menšiemu podielu útvarov podzemných vôd so zlým chemickým stavom (t. j. podľa niektorých členských štátov menej ako 10 %), patria prirodzene sa vyskytujúce znečisťujúce látky, ako sú chloridy, sírany, draslík, železo a celkový organický uhlík. Priemyselné rozpúšťadlá, polycyklické aromatické uhľovodíky, metyltercbutyléter (MTBE – používaný najmä ako prísada do pohonných hmôt)

³⁰ Podľa agentúry EEA sa priemerná koncentrácia dusičnanov v útvaroch podzemných vôd EÚ od roku 2021 výrazne nezmenila (EEA, 2023).

a aniónové povrchovo aktívne látky (bežné v mydlách a detergentoch) sa uvádzajú ako príčina zlého stavu menej často (ale nahlásili ich Fínsko, Francúzsko, Lotyšsko a Taliansko).

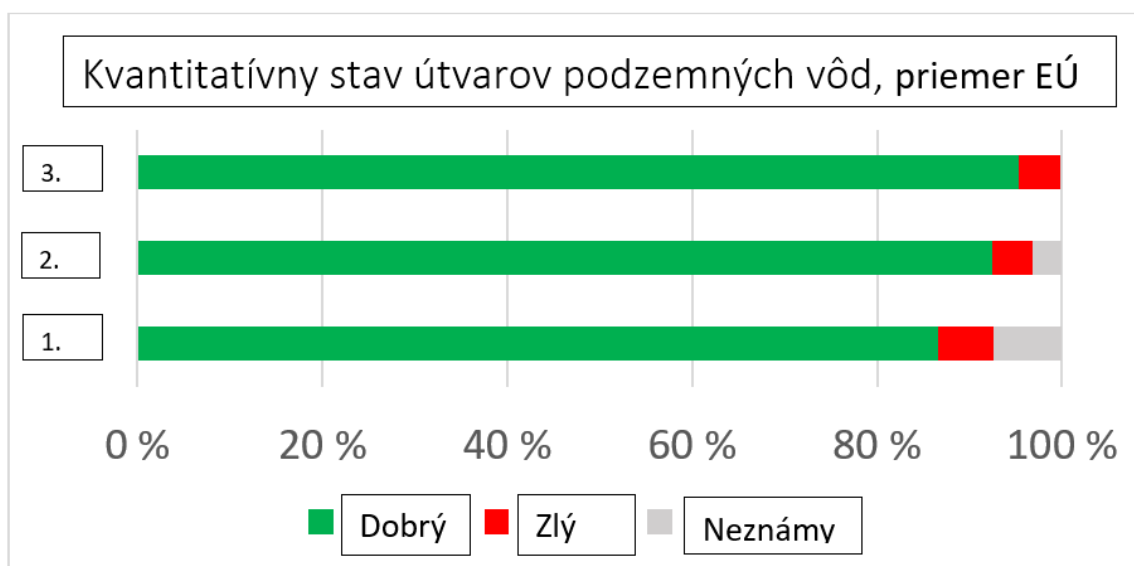
Graf 4 – Posúdenie zmeny chemického stavu útvarov podzemných vôd EÚ z prvého, druhého a tretieho plánu manažmentu povodí (Zdroj: WISE Freshwater a hĺbková analýza údajov vo formáte PDF)



Kvantitatívny stav útvarov podzemných vôd – majú dostatok vody?

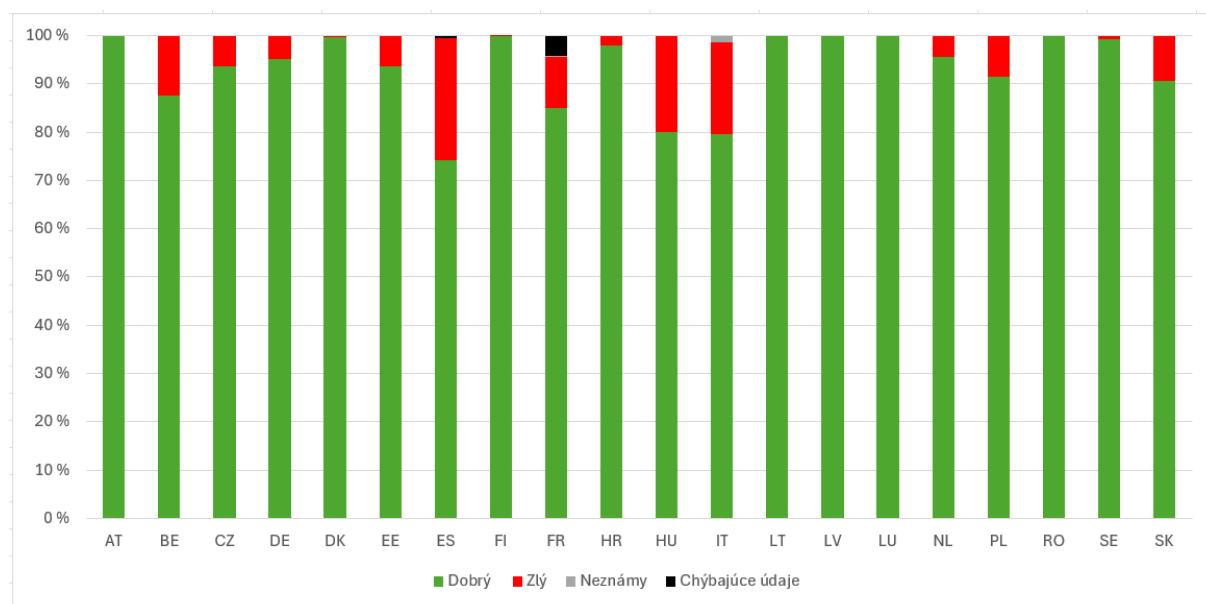
Pri porovnaní kvantitatívneho stavu podzemných vôd v tej istej skupine členských štátov je povzbudivé pozorovať malé zlepšenie: v rokoch 2016 – 2021 bolo 95 % útvarov podzemných vôd v dobrom stave oproti 92,4 % v rokoch 2009 – 2015. Z nahlásených údajov vyplýva, že dopĺňanie zásob podzemných vôd, ktoré tvoria veľkú časť zásob EÚ, je väčšinou zabezpečené. Hoci to môže naznačovať, že zmena klímy (zatiaľ) neovplyvnila podzemné vody v EÚ, je potrebné zdôrazniť, že nie všetky členské štáty primerane zohľadňujú potreby ekosystémov závislých od podzemných vôd a že tento obraz z roku 2021 nezachytáva vplyvy nasledujúcich rokov, ktoré boli najsuchšie v tomto storočí.

Obrázok 5 – Posúdenie zmeny kvantitatívneho stavu útvarov podzemných vôd EÚ z prvého, druhého a tretieho plánu manažmentu povodí (Zdroj: WISE Freshwater a hĺbková analýza údajov vo formáte PDF)



Napriek tomu v 20 členských štátoch, ktoré sú predmetom tejto správy, existujú značné geografické rozdiely (pozri graf 6).

Graf 6 – Prehľad kvantitatívneho stavu útvarov podzemných vôd podľa členských štátov v roku 2021



V 84 % identifikovaných prípadov útvary podzemných vôd nedosiahli dobrý kvantitatívny stav, pretože z hydrologického kolektora sa odoberá viac vody, ako je jej prirodzená schopnosť dopĺňať sa. Ďalšími dôvodmi neuspokojivého kvantitatívneho stavu sú zasolenie (25 %), vplyv na vodné ekosystémy napojené na útvary podzemnej vody (20 %) a závislé suchozemské ekosystémy (9 %).

Takmer všetky členské štáty, ktoré podali správy³¹, vykonali **posúdenie vodnej bilancie**³² pre tretie plány manažmentu povodí, pričom väčšina z nich posudzovala aj dlhodobé trendy.

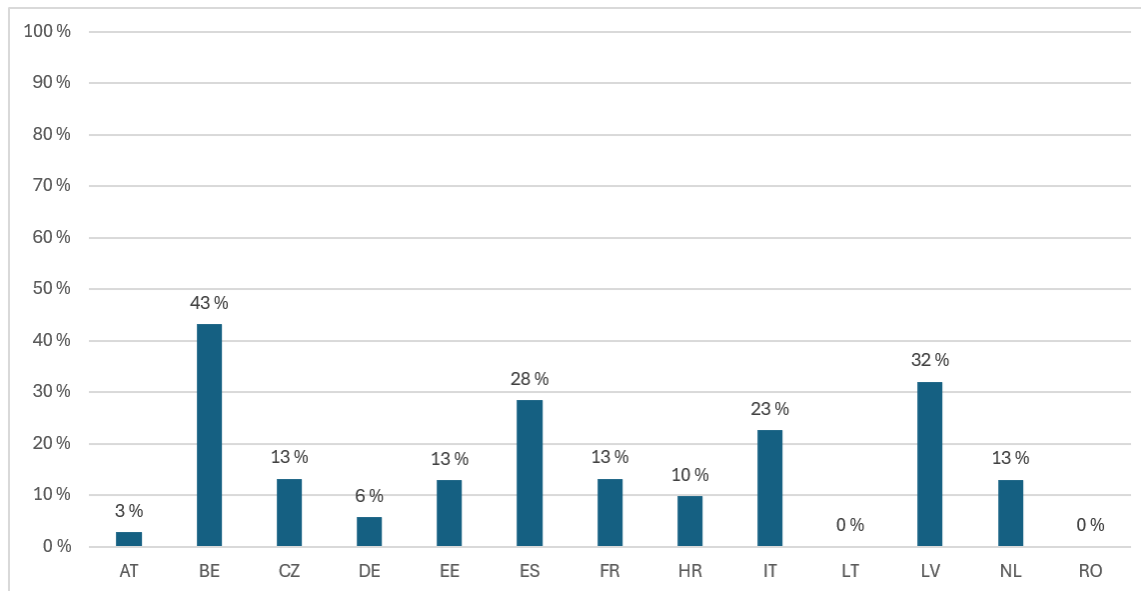
³¹ S výnimkou Luxemburska, kde tento proces ešte prebieha.

V rozpore s ustanoveniami smernice o podzemných vodách však členské štáty pri posudzovaní kvantitatívneho stavu útvarov podzemných vôd nie vždy zohľadňujú potreby **vodných ekosystémov spojených s podzemnými vodami a suchozemských ekosystémov závislých od podzemných vôd**. Ide o veľký nedostatok, pretože ľudské činnosti, ktoré menia hladinu podzemnej vody, môžu významne ovplyvniť stav útvarov povrchovej vody alebo poškodiť vzácne ekosystémy, ako sú mokrade.

Počas posledných troch cyklov vykonávania členské štáty nahlásili vysoký podiel podzemných vôd s dobrým kvantitatívnym stavom. To je však v rozpore s čoraz väčším nedostatkom vody v celej EÚ a s pozorovanou zvýšenou závislosťou od útvarov podzemných vôd ako zdroja zásobovania pre verejné služby a zavlažovanie, čo vedie k zvýšenému odberu vody³³. To zdôrazňuje, že je dôležité, aby členské štáty lepšie uplatňovali dohodnuté metodiky na posudzovanie kvantitatívneho stavu tým, že riadne zohľadnia sezónne zmeny a zrýchľujúce sa dôsledky zmeny klímy, pričom sa budú menej spoliehať na historické trendy a plne zohľadnia úlohu podzemných vôd pri podpore riek a ekosystémov. Posúdenie, ktoré je založené len na hladine podzemnej vody, je nedostatočné³⁴. Situácia takisto naznačuje, ako uviedla agentúra EEA, že by mohlo byť potrebné prehodnotiť existujúce metodiky.

Je dôležité, že viaceré členské štáty očakávajú zhoršenie situácie, keďže predpokladajú, že počet útvarov podzemných vôd, ktorým hrozí, že do roku 2027 nedosiahnu dobrý kvantitatívny stav, sa v niektorých prípadoch značne zvýši (pozri graf 7 ďalej).

Graf 7 – Percentuálny podiel útvarov podzemných vôd, o ktorých členské štáty uvádzajú, že do roku 2027 nedosiahnu dobrý kvantitatívny stav (len krajiny s elektronickým podávaním správ)



³² Vodná bilancia je množstvo vody, ktoré je možné prideliť, počítané ako prítok mínus odtok v danom povodí alebo čiastkovom povodí.

³³ Podľa agentúry EEA sa podiel podzemnej vody na celkovom odbere vody zvýšil z 19 % v roku 2000 na 23 % v roku 2019.

³⁴ Pozri Usmernenie k spoločnej stratégii vykonávania č. 18.

- **Rámček 1: Prečo je EÚ stále tak ďaleko od dosiahnutia cieľov rámcovej smernice o vode?**
- V priebehu rokov sa vykonávaním rámcovej smernice o vode postupne zlepšovali poznatky a chápanie stavu riek, jazier, brakických vôd, pobrežných vôd a podzemných vôd v EÚ. Tieto lepšie znalosti čiastočne vysvetľujú niektoré z uvedených trendov.
- Ako je však dobre zdokumentované v dokumente Kontrola vhodnosti rámcovej smernice o vode z roku 2019³⁵, mnohé faktory zohrávali a naďalej zohrávajú úlohu pri brzdení účinného vykonávania rámcovej smernice o vode a prispeli k celkovému pomalému pokroku od jej vzniku. Medzi tieto faktory patrí:
 - neskorá identifikácia alebo podcenenie tlakov, ako aj úsilia potrebného na vytvorenie rámca riadenia vhodného pre špecifické podmienky v členských štátoch,
 - nedostatočné zníženie celkového tlaku na vodné útvary, najmä v súvislosti s difúznym znečistením (na rozdiel od relatívneho úspechu pri riešení znečistenia z bodových zdrojov) a s degradáciou biotopov (pre ktoré by boli veľmi potrebné opatrenia na obnovu, aby sa riešili tlaky z minulosti vrátane hydromorfologických zmien a pretrvávajúceho znečistenia),
 - pomalé zavádzanie účinných politických opatrení, keďže programy opatrení členských štátov často nie sú dostatočne založené na analýze tlakov a vplyvov a existuje tendencia spoliehať sa na jednoduché technologické riešenia, ktoré riešia znečistenie z bodových zdrojov, ale zväčša sa nezameriavajú na ostatné zdroje znečistenia,
 - obmedzený súlad medzi príslušnými politikami, keďže dobrý stav vodných útvarov závisí aj od integrácie cieľov v oblasti vody do iných oblastí politiky, ako je poľnohospodárstvo, energetika a doprava,
 - opatrenia na dosiahnutie dobrého stavu vôd nie sú na rozdiel od iných hospodárskych činností prioritné,
 - prílišné spoliehanie sa na základné opatrenia³⁶ namiesto dodatočných doplnkových opatrení realizovaných v rozsahu dostatočnom na dosiahnutie cieľov rámcovej smernice o vode,
 - čas, ktorý príroda potrebuje na reakciu na opatrenia, kým sa dostavia očakávané výsledky,
 - čoraz citeľnejšie dôsledky zmeny klímy (t. j. zvýšenie teploty vody),
 - nedostatok finančných prostriedkov a obmedzenia administratívnych kapacít.

5. RIADENIE A PRIEREZOVÉ ASPEKTY

Správne riadenie je nevyhnutné pre hladké fungovanie komplexných systémov hospodárenia s vodami v členských štátoch, ktoré sa spoliehajú na zapojenie množstva rôznych administratívnych úrovní a dotknutých strán. Všetky členské štáty určili **príslušné orgány** pre každé správne územie povodia. Tieto správne územia často zahŕňajú niekoľko orgánov zodpovedných za rôzne aspekty plánov manažmentu povodí. Podobne majú všetky členské štáty určené príslušné orgány pre smernicu o povodniach, ktoré sa môžu líšiť od orgánov určených podľa rámcovej smernice o vode a v niektorých členských štátoch nie sú riadiace jednotky určené v súlade so smernicou o povodniach totožné so správnymi územiami povodia.

³⁵ SWD(2019) 439 final, s. 116.

³⁶ Ide najmä o smernicu o čistení komunálnych odpadových vôd a smernicu o dusičnanoch, ktoré sa v programoch opatrení podľa rámcovej smernice o vode uvádzajú ako „základné opatrenia“.

V súlade s požiadavkami smernice o povodniach mnohé členské štáty uvádzajú, že plány manažmentu povodňových rizík a plány manažmentu povodí boli vypracované koordinovane a niekedy súčasne³⁷. Prevažná väčšina členských štátov uskutočnila spoločnú konzultáciu svojich plánov manažmentu povodí a plánov manažmentu povodňových rizík³⁸, pričom niektoré z nich zlúčili tieto dva plány do jedného plánu. Situácia medzi členskými štátmi je v prípade programu opatrení podľa rámcovej smernice o morskej stratégii zjavne ešte menej vyrovnaná. Iba niekoľko členských štátov predložilo dôkazy o jasnej koordinácii pri vypracúvaní programov opatrení podľa rámcovej smernice o vode a rámcovej smernice o morskej stratégii z hľadiska procesu, obsahu a konzistentnosti v reakcii na tie isté tlaky. Podobné dôkazy o slabej koordinácii vyplývajú aj z paralelnej správy podľa rámcovej smernice o morskej stratégii o druhom programe opatrení³⁹. V tejto oblasti preto musia členské štáty zintenzívniť úsilie o vykonávanie prístupu „od zdroja do mora“.

Hoci **mechanizmy koordinácie** celkovo existujú, zdajú sa nedostatočné najmä pri zabezpečovaní úplnej synergie a primeranej konzistentnosti na rôznych úrovniach verejnej správy (napr. nedostatočne harmonizované prístupy k vykonávaniu rámcovej smernice o vode na nižších ako národných úrovniach). Koordinácia s ostatnými sektorovými politikami (napr. poľnohospodárstvo, energetika) je tiež nedostatočná, najmä pokiaľ ide o opatrenia potrebné na riešenie najvýraznejších tlakov. Bez ohľadu na skutočnosť, že za riadne vykonávanie a presadzovanie rámcovej smernice o vode a iných právnych predpisov v oblasti životného prostredia sú zodpovedné príslušné orgány v oblasti životného prostredia, je nevyhnutné zabezpečiť účinnejšie začlenenie cieľov rámcovej smernice o vode do sektorových politík a nástrojov financovania (ako je spoločná poľnohospodárska politika). To znamená zosúladenie intervencií podporovaných v rámci spoločnej poľnohospodárskej politiky s opatreniami uvedenými v plánoch manažmentu povodí.

Väčšina členských štátov vyvinula značné úsilie na podporu **účasti verejnosti a aktívneho zapojenia zainteresovaných strán** do vypracúvania plánov manažmentu povodí a plánov manažmentu povodňových rizík, pričom využila rôzne konzultačné kanály a mechanizmy. Vo väčšine členských štátov sa celkovo zapojilo široké spektrum zainteresovaných strán. V mnohých plánoch sa však nevysvetľuje, ako sa zohľadnili prijaté podnety a či boli osoby, s ktorými sa konzultovalo, informované o tom, ako boli ich názory zohľadnené. Takáto transparentná komunikácia by zvýšila kolektívnu zodpovednosť za plány.

Tlaky

Najvýznamnejšie tlaky na útvary povrchových vôd⁴⁰ vo všetkých členských štátoch, ktoré podali správu, sú: **znečistenie z atmosférickej depozície** (ovplyvňuje 59 % vodných útvarov), **hydromorfologické zmeny** (57 %) vyplývajúce z odvodňovania a zavlažovania pre

³⁷ Celkovo 15 z 21 členských štátov poskytlo vo svojich plánoch manažmentu povodňových rizík presvedčivé dôkazy o tom, že koordinácia s rámcovou smernicou o vode je zabezpečená, zatiaľ čo zvyšných šesť členských štátov poskytlo aspoň nejaké dôkazy.

³⁸ Pokiaľ ide o spoločné konzultácie o návrhoch plánov manažmentu povodňových rizík a plánov manažmentu povodí, ich uskutočnenie nahlásilo 15 členských štátov v porovnaní s 13 členskými štátmi v predchádzajúcom cykle.

³⁹ Správa Komisie Rade a Európskemu parlamentu o posúdení programov opatrení členských štátov aktualizovaných podľa článku 17 smernice 2008/56/ES [COM(2025) 3] a súvisiaci pracovný dokument útvarov Komisie [SWD(2025) 1].

⁴⁰ Na základe údajov zo systému WISE o sladkej vode, ktoré sa vzťahujú na 18 z 20 členských štátov, pre ktoré sú údaje k dispozícii v elektronickej podobe k júnu 2024.

poľnohospodárstvo, vodnú energiu, ochranu proti povodňam, plavbu alebo zásobovanie pitnou vodou a **znečistenie z poľnohospodárstva** (32 %). Ďalšími hlavnými tlakmi v EÚ sú **vypúšťanie komunálnych odpadových vôd** (14 %), **vypúšťanie odpadových vôd, ktoré nie sú napojené na kanalizáciu** (9 %), a **odbery** (9 %) na viaceré účely. Medzi ďalšie tlaky, ktoré sa najčastejšie uvádzajú v plánoch manažmentu povodí, sú **znečistenie z odtoku z miest** (8 %), **nadbytku dažďovej vody** (5 %) a **vypúšťania z priemyselných zariadení** (6 %). Je potrebné poznamenať, že ten istý vodný útvar môže podliehať viacerým tlakom, takže celkový súčet nedosahuje 100 %.

Žiaľ, 13 % vodných útvarov EÚ je naďalej ovplyvňovaných aj neidentifikovanými antropogénnymi vplyvmi, takže v tejto oblasti stále existuje priestor na rozšírenie poznatkov. Žiadny významný tlak nebol identifikovaný len v 10 % nahlásených vodných útvarov.

Tlak **inváznych nepôvodných druhov** – tých, ktoré sú predmetom záujmu EÚ⁴¹ aj jednotlivých štátov – na sladkovodné a morské ekosystémy v Európe sa zvyšuje, čo dokazujú viaceré správy⁴². Napriek priamemu vplyvu, ktorý tieto druhy môžu mať na dosiahnutie dobrého ekologického stavu, sa zdá, že tento tlak je podhodnotený a je identifikovaný len v 2,2 % nahlásených vodných útvarov. Informácie o inváznych nepôvodných druhoch a opatreniach prijatých na riešenie tohto problému v plánoch manažmentu povodí často chýbajú alebo sú málo podrobné.

Zatiaľ čo 71 % **útvarov podzemných vôd** v EÚ nie je podľa správ vystavených žiadnym významným tlakom, na takmer 30 % z nich pôsobia rôzne tlaky, medzi ktoré patrí najmä **difúzne znečistenie z poľnohospodárstva** (napr. pesticídmi a hnojivami), ktoré ovplyvňuje 59 % postihnutých útvarov podzemných vôd, **odbery na verejné zásobovanie vodou** (25 %), **odbery pre poľnohospodárstvo** (22 %), **priemyselné využitie** (12 %) a **iné účely** (12 %). Veľký tlak predstavuje aj difúzne znečistenie z iných zdrojov, najmä **odtok z miest** (16 %) a **vypúšťanie odpadových vôd, ktoré nie sú napojené na kanalizačnú sieť** (6 %), ako aj znečistenie z **kontaminovaných alebo opustených priemyselných lokalít** (17 %) a **pretrvávajúce znečistenie** (13 %).

Programy opatrení

Situácia sa mení v prípade analýzy programov opatrení, ktoré sú členské štáty povinné vypracovať s cieľom zabrániť týmto tlakom alebo ich obmedziť.

Značný počet opatrení oznámených v druhých plánoch manažmentu povodí sa nerealizoval. Podobne ako v minulosti sa za najzávažnejšiu prekážku označilo nedostatočné financovanie opatrení (86 %), ďalej neočakávané oneskorenia (81 %), nedostatok primeraných vnútroštátnych mechanizmov, ako sú vnútroštátne predpisy a iné opatrenia, ktoré ešte neboli prijaté (70 %), a problémy s riadením (57 %). Ako kľúčový problém sa pravidelne uvádzajú aj ťažkosti pri získavaní pozemkov potrebných na vykonávanie určitých opatrení.

⁴¹ Ako sa uvádza v nariadení Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 1143/2014 z 22. októbra 2014 o prevencii a manažmente introdukcie a šírenia inváznych nepôvodných druhov.

⁴² Napríklad podľa Cid, N. a Cardoso, A. C., *European freshwater alien species*, „Global Freshwater Biodiversity Atlas“ [Nepôvodné sladkovodné druhy v európskych vodách „Globálny atlas biodiverzity v sladkých vodách“ (atlas.freshwaterbiodiversity.eu)], 2013, sa počet sladkovodných inváznych nepôvodných druhov za posledných 100 rokov zvýšil sedemnásobne.

Tretie programy opatrení predstavené v plánoch manažmentu povodí na roky 2022 – 2027 ukazujú, že členské štáty majú naďalej odlišné prístupy k ich navrhovaniu a podávaniu správ. Programy opatrení často obsahujú pomerne dlhý súbor opatrení, ale zdá sa, že neobsahujú niekoľko kľúčových prvkov. Predovšetkým chýba jasné posúdenie nedostatkov, ktoré je potrebné odstrániť, aby sa dosiahol dobrý stav. K dispozícii nie sú ani dostatočné informácie o uprednostňovaní opatrení na základe požadovanej analýzy nákladovej účinnosti. Náklady a financovanie plánovaných opatrení často chýbajú. Keďže členské štáty často tvrdia, že majú ťažkosti s financovaním, naznačuje to, že zdroje potrebné na vykonávanie programov opatrení nie sú vždy zabezpečené vopred. Tým sa oslabuje účinnosť programov opatrení.

6. RIEŠENIE TROJITEJ PLANETÁRNEJ KRÍZY

6.1. DOSAHOVANIE AMBÍCIE NULOVÉHO ZNEČISTENIA RIEK, JAZIER, POBREŽNÝCH VÔD A PODZEMNÝCH VÔD

6.1.1. Čo sa robí v boji proti znečisteniu z poľnohospodárstva?

Difúzne znečistenie z **poľnohospodárstva** predstavuje jeden hlavných tlakov spôsobujúcich znečistenie vodných útvarov EÚ, ktoré identifikovali všetky členské štáty podávajúce správy takmer vo všetkých správnych územiach povodí, a ovplyvňuje útvary povrchových aj podzemných vôd. Je to spôsobené najmä neudržateľnými postupmi obhospodarovania pôdy a nadmerným a nesprávnym používaním hnojív a hnojovice/maštalného hnoja, ktoré obsahujú dusík s následným obsahom dusičnanov vo vode, na jednej strane a pesticídov a iných nebezpečných látok na druhej strane. Ako sa uvádza v oddiele 2, dusičnany sú najvýznamnejšou znečisťujúcou látkou v útvaroch podzemných vôd a spôsobujú aj eutrofizáciu útvarov povrchových vôd. To je v súlade so zisteniami o zaťažení živinami v morských regiónoch EÚ, ktoré preukazujú, že vo všetkých regiónoch okrem Čierneho mora je najväčším zdrojom dusíka v mori poľnohospodárstvo⁴³. V prípade fosforu je situácia odlišnejšia, keďže takmer vo všetkých morských oblastiach je najväčším prispievateľom odpadová voda a druhým najväčším prispievateľom je poľnohospodárstvo.

Hoci sa v porovnaní s 90. rokmi 20. storočia zaznamenalo veľké zlepšenie a väčšina členských štátov a poľnohospodárov vyvinula značné úsilie na zníženie strát živín vo vodách, z údajov o kvalite sladkých vôd vyplýva, že výsledky stagnujú. To znamená, že na obnovenie klesajúceho trendu koncentrácií živín sú potrebné radikálnejšie opatrenia, ktorých prijatie by mohlo byť politicky náročné. Súčasné opatrenia stále nepostačujú na dosiahnutie cieľov smernice o dusičnanoch a rámcovej smernice o vode, a to takmer 35 či 25 rokov po ich prijatí. To možno vidieť aj v morskom prostredí, najmä v Baltskom mori, ktoré predstavuje morský región s najvyšším podielom pobrežných vôd, v ktorých je problémom stav živín (58 %). K eutrofizácii dochádza aj v južnej časti Severného mora, pozdĺž severozápadného pobrežia Francúzska a v blízkosti ústí riek v Stredozemnom mori. Zároveň boli v Baltskom a Čiernom mori pozorované rozsiahle oblasti s nedostatkom kyslíka, ktorý je spôsobený eutrofizáciou, prírodnými podmienkami a vyššími teplotami vody v dôsledku zmeny klímy.

Túto stagnáciu možno vysvetliť tým, že vo väčšine členských štátov sa dosiahol len obmedzený pokrok pri vypracúvaní **posúdení kvantitatívnych nedostatkov**, ktoré sú základom pre určenie spôsobu zníženia zaťaženia spôsobeného **živinami a pesticídmi**. Komisia vydala toto odporúčanie počas predchádzajúceho cyklu, ale len málo členských

⁴³ [Správa o vykonávaní rámcovej smernice o morskej stratégii \(europa.eu\).](https://ec.europa.eu/eurostat/tgm/table.do?tab=table&init=1&plugin=1&code=sdg-12-6-2019-01-01)

štátov predložilo zníženie zaťaženia živinami a ešte menej členských štátov oznámilo, že vykonali posúdenia účinnosti doteraz prijatých opatrení.

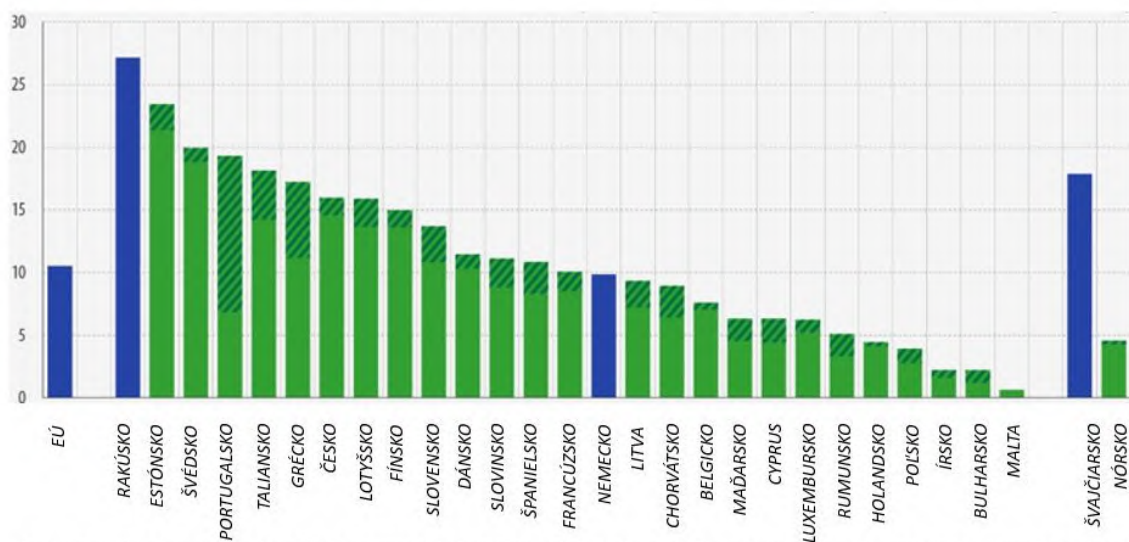
Jasným a povzbudzujúcim trendom je zároveň **neustály nárast podielu poľnohospodárskej pôdy využíanej v ekologickom poľnohospodárstve v EÚ**, čo zvyčajne vedie k nižšej úrovni znečistenia živinami a pesticídmi. Tempo zavádzania sa však v jednotlivých členských štátoch líši a pohybuje sa od takmer 30 % celkovej poľnohospodárskej produkcie v Rakúsku po menej ako 1 % na Malte (pozri graf 8).

Graf 8 – Podiel celkovej využíanej poľnohospodárskej plochy v ekologickom poľnohospodárstve v roku 2022 podľa členských štátov (Zdroj: EUROSTAT 2024)⁴⁴

Plocha ekologického poľnohospodárstva, 2022

(% podiel celkovej využíanej poľnohospodárskej plochy)

■ Celkové ekologické poľnohospodárstvo ■ Úplne konvertované na ekologické poľnohospodárstvo ■ V konverzii na ekologické poľnohospodárstvo



Francúzsko, Portugalsko a Slovensko: odhad. Cyprus a Čierna Hora: predbežné. Rakúsko: údaje prevzaté priamo od Spolkového ministerstva poľnohospodárstva, lesníctva, regiónov a vodohospodárstva. Nórsko: 2021

Základné opatrenia zvyčajne existujú, ale nie všetky členské štáty posudzujú, či plánované opatrenia budú postačovať na postupné dosiahnutie dobrého stavu. V prípade, že sa vykonalo posúdenie nedostatkov, členské štáty uvádzajú, že sa opatreniami „úplne“ neodstránia nedostatky, čo je potrebné na zníženie znečistenia živinami a pesticídmi do roku 2027. To je v súlade s predchádzajúcimi zisteniami Komisie vrátane zistení v rámci smernice o dusičnanoch.

Okrem toho sú povinné opatrenia obmedzené na opatrenia stanovené v príslušných právnych predpisoch EÚ⁴⁵ a na uplatniteľné požiadavky (krížové plnenie a ekologizácia) v rámci spoločnej poľnohospodárskej politiky (SPP) na roky 2014 – 2022.

⁴⁴ [Ekologické poľnohospodárstvo EÚ: 16,9 milióna hektárov v roku 2022 – Eurostat \(europa.eu\).](https://ec.europa.eu/eurostat/tgm/table.do?tab=table&init=1&plugin=1&code=sdg-12-8-2022&plugin=1)

⁴⁵ Konkrétne ide o smernicu o dusičnanoch, nariadenie o uvádzaní prípravkov na ochranu rastlín na trh [nariadenie (ES) č. 1107/2009], smernicu o udržateľnom používaní pesticídov (2009/128/ES).

Zdá sa, že mnohé členské štáty zavádzajú obmedzenia na používanie pesticídov najmä vtedy, keď je potrebné zlepšiť stav vodných útvarov používaných na odber pitnej vody. Takéto povinné požiadavky pre poľnohospodárov vyplývajúce z vykonávania rámcovej smernice o vode možno podporiť zo spoločnej poľnohospodárskej politiky v rámci tzv. platieb podľa rámcovej smernice o vode, ale tento nástroj sa stále nevyužíva dostatočne⁴⁶.

Zavedených bolo niekoľko dobrovoľných opatrení často podporovaných prostredníctvom SPP, najmä v rámci agroenvironmentálno-klimatických záväzkov⁴⁷ a ďalších príslušných opatrení zahrnutých do programov rozvoja vidieka (2014 – 2022) vypracovaných členskými štátmi. Tieto opatrenia spolu s realizovanými základnými opatreniami však neboli dostatočné na zníženie tlaku spôsobeného dusičnanmi a pesticídmi. Mohlo to byť spôsobené rôznymi faktormi vrátane vnútorných obmedzení v návrhu príslušných dobrovoľných opatrení, skutočnosti, že opatrenia neboli dostatočne naprogramované členskými štátmi, obmedzeného využívania zo strany poľnohospodárov alebo obmedzeného využívania v najviac postihnutých oblastiach.

Na základe predložených informácií sa nie všetky poľnohospodárske opatrenia oznámené v rámci druhého plánu manažmentu povodia uskutočnili podľa plánu. Medzi nahlásené problémy patrí nedostatočné financovanie a oneskorenia.

Pokiaľ ide o SPP na roky 2023 – 2027, možno očakávať zvýšený príspevok k riešeniu znečistenia dusičnanmi a pesticídmi⁴⁸. To zahŕňa posilnené normy kondicionality⁴⁹, ako sú sprísnené požiadavky na obhospodarovanie pôdy (napr. striedanie/diverzifikácia plodín, nárazníkové zóny) a nová požiadavka spojená s kontrolou difúzných zdrojov znečistenia fosfátmi. Nástroje dostupné v rámci financovania rozvoja vidieka⁵⁰ (agroenvironmentálno-klimatické záväzky vrátane ekologického poľnohospodárstva, podpory investícií, platieb podľa rámcovej smernice o vode, odbornej prípravy/poradenstva, inovácií a spolupráce) sú naďalej k dispozícii a boli doplnené o ekoschémy, ktoré podporujú postupy šetrné k životnému prostrediu a ku klíme; Členské štáty musia na tieto programy vyčleniť aspoň 25 % finančných prostriedkov z EPZF⁵¹. Podpora z ekoschém a agroenvironmentálno-

⁴⁶ Štyri členské štáty (Dánsko, Luxembursko, Rakúsko a Španielsko) podporili tieto platby v rámci programov rozvoja vidieka (2014 – 2022) a päť členských štátov zahrnilo tieto platby do svojich strategických plánov SPP na roky 2023 – 2027 (Dánsko, Luxembursko, Rakúsko, Španielsko a Taliansko). Tieto platby boli väčšinou zamerané na obmedzenia/zákaz hnojenia a používania pesticídov v chránených oblastiach s pitnou vodou a na opatrenia na zníženie obsahu dusíka v pobrežných povodiach v prípade DK.

⁴⁷ Platby za viacročné záväzky v oblasti poľnohospodárskych postupov šetrných k životnému prostrediu a klíme, ktoré presahujú rámec základných povinných požiadaviek.

⁴⁸ Pozri *Mapping and Analysis of CAP Strategic Plans* (Mapovanie a analýza strategických plánov SPP) (2023 – 2027) [[file:///C:/Users/faltech/Downloads/mapping%20and%20analysis%20of%20cap%20strategic%20plans-KF0323354ENN%20\(3\).pdf](file:///C:/Users/faltech/Downloads/mapping%20and%20analysis%20of%20cap%20strategic%20plans-KF0323354ENN%20(3).pdf)].

⁴⁹ V rámci kondicionality musia poľnohospodári a ďalší prijímatelia na to, aby mohli úplne čerpať podporu SPP, dodržiavať základné normy týkajúce sa životného prostredia, zmeny klímy, verejného zdravia, zdravia rastlín a dobrých životných podmienok zvierat. Základné normy zahŕňajú povinné požiadavky týkajúce sa hospodárenia (SMR) a normy dobrého poľnohospodárskeho a environmentálneho stavu pôdy (normy GAEC).

⁵⁰ Európsky poľnohospodársky fond pre rozvoj vidieka (EPFRV), pozri nariadenie (EÚ) č. 1305/2013.

⁵¹ Pozri článok 97 ods. 1 a 2 nariadenia (EÚ) 2021/2115.

klimatických záväzkov sa okrem iného vzťahuje na zlepšenie hospodárenia so živinami⁵² a na udržateľné používanie pesticídov⁵³.

Žiadny členský štát nepoužíva **prahové hodnoty pre koncentrácie živín** na posúdenie dobrého ekologického stavu povrchových vôd a len niektoré určujú požadované **zníženie zaťaženia** na hornom toku príslušného povodia. Ako už bolo uvedené, má to vplyv aj na dosahovanie cieľov stanovených v rámcovej smernici o morskej stratégii, keďže na základe údajov, ktoré členské štáty oznámili v roku 2018 podľa článku 8 rámcovej smernice o morskej stratégii, 87 % morskej oblasti nedosiahlo cieľ dobrého environmentálneho stavu v oblasti eutrofizácie.

6.1.2. Čo sa robí v boji proti znečisteniu z iných odvetví?

Znečistenie z odvetví, ako sú **mestské sídla, priemysel alebo energetika**, takisto predstavuje hrozbu pre vodné prostredie a ľudské zdravie prostredníctvom životného prostredia.

Základné opatrenia na riešenie znečistenia z týchto odvetví vo všeobecnosti existujú. Patria sem systémy schvaľovania a povoľovania na kontrolu vypúšťania odpadových vôd z bodových zdrojov, registre vypúšťania odpadových vôd, zákaz alebo obmedzenie všetkých priamych vypúšťaní do podzemných vôd a/alebo osobitné opatrenia na odstránenie alebo zníženie znečistenia prioritnými látkami a inými látkami.

Vo väčšine prípadov boli zavedené osobitné opatrenia na riešenie znečisťujúcich látok, ktoré vedú k tomu, že sa nedosiahne dobrý chemický alebo ekologický stav vodných útvarov. Prikladom týchto opatrení je snaha o zníženie alebo zastavenie vypúšťania určitých znečisťujúcich látok do vody a sanácia kontaminovaných lokalít, ktorá rieši historické znečistenie sedimentov, podzemných vôd a pôdy. Nie všetky národné plány manažmentu povodí však poskytujú rovnakú úroveň podrobnosti, pokiaľ ide o výslovné prepojenie jednotlivých látok s konkrétnymi opatreniami na boj proti znečisteniu. V tomto smere je potrebné dosiahnuť väčší pokrok a vypracovať analýzu nedostatkov, ktorá bude slúžiť ako podklad pre návrh opatrení.

Všetky členské štáty nahlásili **inventúru emisií, vypúšťaní a únikov** škodlivých látok. Medzi členskými štátmi a v rámci nich však existujú veľké rozdiely, pokiaľ ide o pokrytie príslušných toxických látok a ich úplnosť. Desať hlavných látok, pre ktoré sa najčastejšie zostavujú inventúry emisií, sú ortuť, benzo(a)pyrén, fluorantén, benzo(g,h,i)perylén (polycyklické aromatické uhľovodíky), nikel, olovo a kadmium (ťažké kovy) a nonylfenol (neiónové povrchovo aktívne látky), kyselina perfluóroktán-sulfónová (PFOS, typ PFAS) a tributylcín-katión (vysoko toxický biocíd).

Väčšina členských štátov oznámila základné opatrenia týkajúce sa výstavby alebo modernizácie čistiarní odpadových vôd, pričom uznala, že na dosiahnutie súladu so smernicou o čistení komunálnych odpadových vôd je potrebné vyvinúť ďalšie úsilie. V súčasnosti sa 82 % komunálnych odpadových vôd v EÚ zbiera a čistí v súlade s normami EÚ.

⁵² Podpora poľnohospodárskych postupov na zlepšenie hospodárenia so živinami sa plánuje na 15,2 % poľnohospodárskej plochy EÚ.

⁵³ Plánuje sa, že záväzky, ktoré majú za následok udržateľné používanie pesticídov s cieľom znížiť ich riziká a vplyvy, napr. únik pesticídov, sa budú vzťahovať na 27 % poľnohospodárskej plochy EÚ.

Vykonávaním revidovanej smernice o čistení komunálnych odpadových vôd sa ďalej zníži znečistenie z komunálnych odpadových vôd. Zahŕňa nové pravidlá týkajúce sa nadbytku dažďovej vody a odtoku z miest, ktoré členským štátom pomôžu účinnejšie riešiť tieto tlaky, na ktoré sa doteraz nevzťahovali právne predpisy EÚ.

Hoci sa rámcová smernica o vode nevzťahuje na znečistenie odpadom vrátane plastov, ide o kľúčovú oblasť, v ktorej je potrebné vytvoriť synergie s rámcovou smernicou o morskej stratégii, keďže veľmi veľké množstvo plastov v mori pochádza z riek. Z posúdenia programov opatrení podľa rámcovej smernice o morskej stratégii vyplýva, že členské štáty prijali mnoho opatrení na riešenie hlavných zdrojov odpadu, počnúc činnosťami súvisiacimi s odpadovými vodami z mestských oblastí a inými zdrojmi na pevnine (napr. priemysel, poľnohospodárstvo). To viedlo k odhadovanému zníženiu množstva **odpadu na plážach** o 29 % v rokoch 2015 až 2021 vo všetkých morských oblastiach EÚ. Tieto opatrenia mali pravdepodobne pozitívny vplyv aj na rieky, jazerá a pobrežné vody.

Vzhľadom na to, že atmosférická depozícia naďalej vyvíja značný tlak na zdravie vodných útvarov, zostávajú prioritou na dosiahnutie cieľov rámcovej smernice o vode opatrenia zamerané tak, aby sa zníženie emisií znečisťujúcich látok (vrátane všadeprítomných perzistentných, bioakumulatívnych a toxických látok), ktoré pochádzajú z používania fosílnych palív, uskutočňovalo pri zdroji prostredníctvom integrovaného prístupu k znečisteniu v rôznych environmentálnych médiách presadzovaného v akčnom pláne nulového znečistenia. V tejto súvislosti sa očakáva, že prísnejšie normy prijaté v rámci nedávno revidovanej smernice o kvalite okolitého ovzdušia, revidovanej smernice o priemyselných emisiách, účinného vykonávania nariadenia o ortuti a celkového úsilia EÚ o dekarbonizáciu budú mať pozitívny vplyv na zníženie emisií niektorých jednotlivých látok, ktoré do vodného prostredia vstupujú prostredníctvom emisií z ovzdušia.

6.2. OBNOVA RIEK, JAZIER, POBREŽNÝCH A PODZEMNÝCH VÔD

6.2.1. Zmeny fyzikálnych vlastností a prirodzeného toku vodných útvarov – aká je miera zásahov človeka do vodného systému?

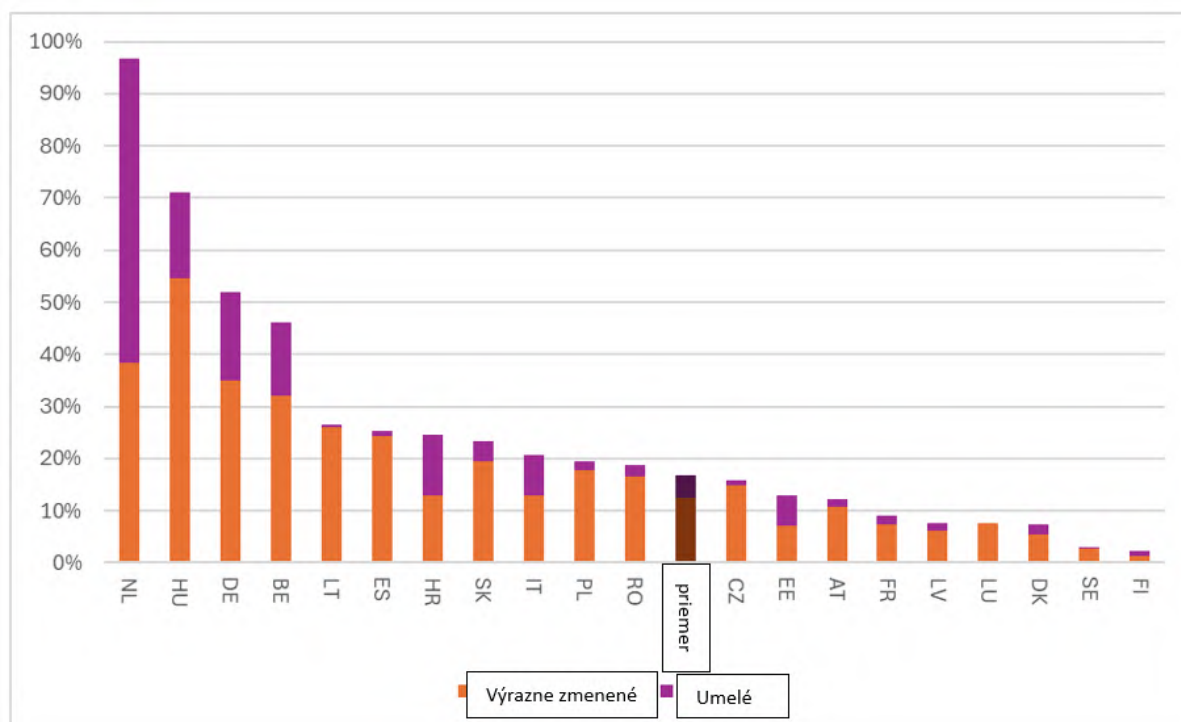
Ľudia svojou činnosťou už stovky rokov fyzicky menia tvar riek, jazier, ústí riek a pobrežných vôd EÚ tým, že odstraňujú prírodné prvky, zavádzajú betónovú infraštruktúru (t. j. výrazne zmenené vodné útvary) a vytvárajú nové kanály a nádrže (t. j. umelé vodné útvary). To všetko viedlo k vytvoreniu nových, ale neprirodzených vodných systémov.

V plánoch manažmentu povodí vidieť veľmi veľké rozdiely medzi členskými štátmi, pokiaľ ide o mieru zásahov človeka do prirodzeného vodného prostredia. Čím intenzívnejšie sú zásahy človeka, tým viac sú vlastnosti vodných útvarov zmenené, pričom niektoré sa stávajú úplne umelými. Podiel týchto **výrazne zmenených vodných útvarov a umelých vodných útvarov** sa v tomto cykle podávania správ mierne zvýšil: v 20 členských štátoch, ktoré boli predmetom analýzy, bolo 12,4 % vodných útvarov označených ako výrazne zmenené a 4,4 % ako umelé⁵⁴ v porovnaní s 11,9 % výrazne zmenených a 4,1 % umelých vodných útvarov v predchádzajúcom cykle podávania správ.

⁵⁴ Ešte stále však existujú tri členské štáty, v prípade ktorých určenie ešte nie je dokončené (Chorvátsko, Slovensko) alebo sa reviduje (Švédsko).

V grafe 9 je znázornená veľmi vysoká miera ľudských zásahov v niektorých členských štátoch (Holandsko, Maďarsko, Nemecko a Belgicko) a dobre zachovaný prírodný stav v niektorých iných (napríklad vo Fínsku a v Švédsku).

Graf 9 – Percentuálny podiel útvarov povrchových vôd, ktoré členské štáty v tretích plánoch manažmentu povodí označili ako výrazne zmenené alebo umelé



Tri členské štáty (Rakúsko, Chorvátsko, Slovensko) zaznamenali výrazný nárast podielu výrazne zmenených a umelých vodných útvarov, čo je zrejme dôsledkom reklasifikácie určitých vodných útvarov a v menšej miere nových zmien. Navyše sa očakáva, že vo Švédsku sa v dôsledku novej metodiky výrazne zvýši jeho vlastný podiel.

Hlavné spôsoby využívania vody, ktoré vyvolali vysoký stupeň ľudských zásahov, ktoré viedli ku klasifikácii vodných útvarov ako výrazne zmenených, sú: i) ochrana proti povodňam (37 %); ii) poľnohospodárstvo (odvodňovanie pôdy 23 %, zavlažovanie 15 %); iii) vodná energia (21 %); iv) zásobovanie pitnou vodou (11 %) a v) iný rozvoj miest (10 %).

Vzhľadom na ich zmenené vlastnosti sa od takýchto vodných útvarov nevyžaduje dosiahnutie dobrého ekologického stavu, ale len dobrého ekologického potenciálu, ktorý musí členský štát definovať podľa požiadaviek prílohy V k rámcovej smernici o vode.

Je povzbudzujúce, že došlo k metodickým zlepšeniam pri určovaní toho, čo by malo predstavovať dobrý ekologický potenciál, ako sa vyžaduje v rámcovej smernici o vode. Členské štáty však naďalej vymedzujú dobrý ekologický potenciál odlišne a pri posudzovaní používajú rôzne predpoklady a kritériá. Okrem toho niektoré členské štáty nevymedzili dobrý ekologický potenciál pre všetky výrazne zmenené vodné útvary, v dôsledku čoho im chýbajú jasné ciele, ktoré sa majú dosiahnuť.

Na základe informácií dostupných v systéme WISE pre 16 členských štátov⁵⁵, ktoré stihli podať elektronickú správu pred dokončením tejto správy, iba 16,8 % výrazne zmenených a umelých vodných útvarov dosiahlo dobrý ekologický potenciál. V tomto údaji sa však skrývajú značné rozdiely medzi členskými štátmi (podiel príslušných vodných útvarov, ktoré spĺňajú dobrý ekologický potenciál, sa pohybuje od žiadneho vodného útvaru v Belgicku a Holandsku po približne polovicu vodných útvarov v Španielsku a Rumunsku).

6.2.2. Chránené oblasti

Existujú rôzne dôvody, prečo sú určité vodné útvary chránené zákonom. V prípade útvarov povrchových vôd boli vymedzené chránené oblasti podľa smernice o pitnej vode, smernice o vode určenej na kúpanie, smernice o biotopoch, smernice o vtáctve a smernice o dusičnanoch, ako aj v prípade ochrany hospodársky významných vodných druhov (t. j. akvakultúry). V tomto cykle podávania správ väčšina členských štátov uviedla vyšší počet vodných útvarov spojených s chránenými oblasťami vymedzenými podľa iných právnych predpisov EÚ a v súlade s požiadavkami rámcovej smernice o vode má aktualizovaný **register chránených oblastí**.

Veľmi pozitívnym vývojom je to, že až na niekoľko výnimiek sa zdá, že sa **tieto oblasti lepšie monitorujú** – pravdepodobne v súvislosti so všeobecným zlepšením monitorovania podľa rámcovej smernice o vode.

Vodné útvary spojené s chránenými oblasťami možno budú musieť dosiahnuť prísnejšie alebo špecifickejšie ciele hospodárenia s vodami v porovnaní s cieľmi dobrého stavu stanovenými v rámcovej smernici o vode. Tým sa zabezpečí súlad s príslušnými právnymi predpismi zameranými na ochranu špecifických ekosystémov, druhov a pitnej vody a vody na kúpanie. To si môže vyžadovať prijatie ďalších opatrení.

V súlade s požiadavkami smerníc o ochrane prírody členské štáty väčšinou stanovili špecifické ciele pre **chránené oblasti biotopov a druhov (lokality Natura 2000)**, hoci v niektorých prípadoch sa na určenie presných potrieb ešte pracuje. V niektorých prípadoch členské štáty stanovili aj ďalšie ciele a opatrenia pre **citlivé oblasti** v rámci smernice o čistení komunálnych odpadových vôd, pre **vody na kúpanie** a **ochranné pásma pre pitnú vodu**, hoci tieto ciele alebo opatrenia sa často uvádzajú tak trochu všeobecne⁵⁶. Niektoré členské štáty s komerčným záujmom o produkciu mäkkýšov (alebo menej často sladkovodných rýb) určili **chránené oblasti pre hospodársky významné vodné druhy**⁵⁷. Niektoré členské štáty (Chorvátsko, Holandsko a Rumunsko) si pre oblasti s mäkkýšmi stanovili rovnaké ciele ako v smerniciach o mäkkýsoch, ktoré boli medzičasom zrušené⁵⁸. Jeden členský štát

⁵⁵ K dispozícii do 31. mája 2024.

⁵⁶ Pokiaľ ide o chránené oblasti biotopov a druhov, niektoré členské štáty uviedli opatrenia, zatiaľ čo iné jasne odkazovali na plány riadenia podľa príslušných smerníc (o vtáctve a biotopoch). V niektorých prípadoch sa v prípade týchto chránených oblastí predpokladá, že dosiahnutie dobrého stavu podľa rámcovej smernice o vode je dostatočné na splnenie ďalších cieľov.

⁵⁷ Ide o Francúzsko, Holandsko, Chorvátsko, Poľsko, Rumunsko, Španielsko a Taliansko v prípade mäkkýšov a Chorvátsko, Lotyšsko a Taliansko v prípade sladkovodných rýb.

⁵⁸ Bývalá smernica Európskeho parlamentu a Rady 2006/44/ES o kvalite sladkých povrchových vôd vyžadujúcich ochranu alebo zlepšenie kvality na účely podpory života rýb a smernica Európskeho parlamentu a Rady 2006/113/ES z 12. decembra 2006 o kvalite vôd mäkkýšov, ktorých platnosť sa skončila v roku 2013. Podľa rámcovej smernice o vode by sa úroveň ochrany vyplývajúca z týchto zrušených smerníc mala zachovať prostredníctvom začlenenia oblastí vymedzených podľa predchádzajúcich smerníc o rybách a mäkkýsoch ako chránených oblastí podľa rámcovej smernice o vode.

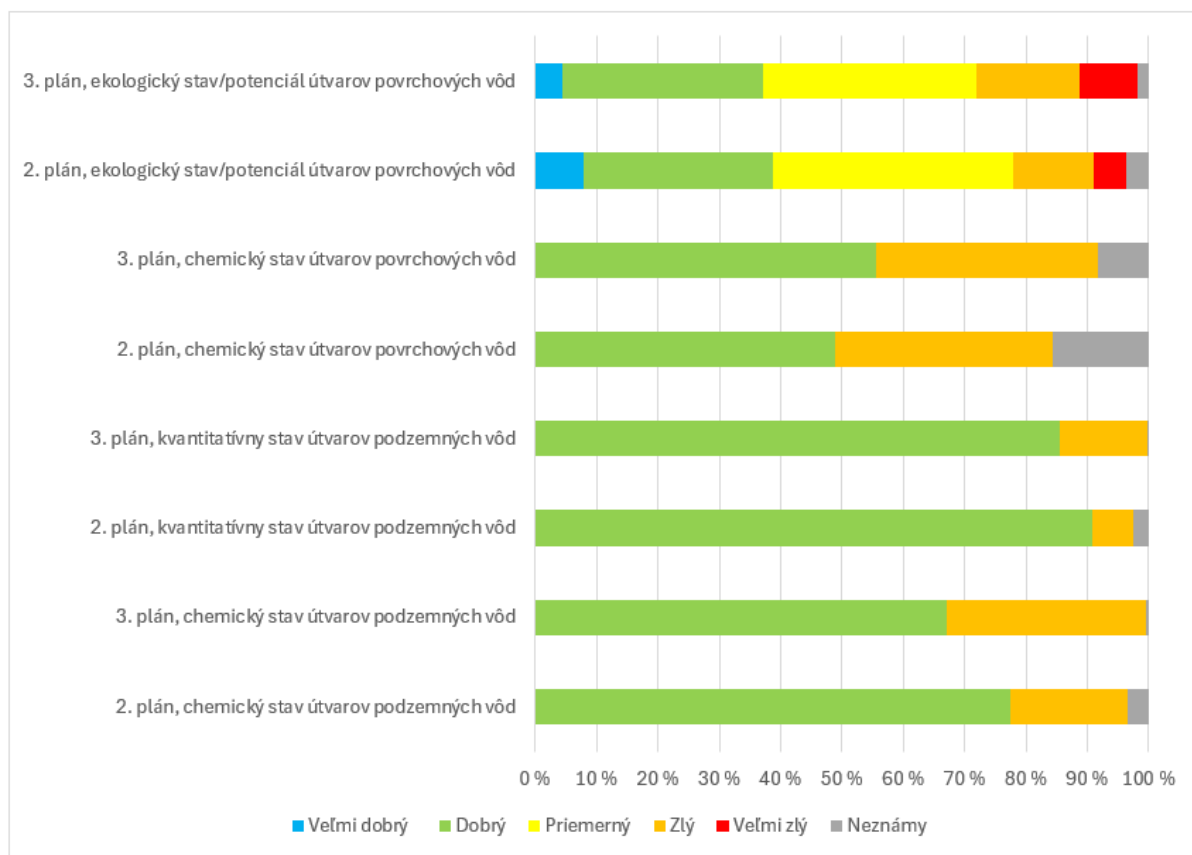
(Francúzsko) uplatňuje pre všetky tieto oblasti iné mikrobiologické normy v porovnaní so zrušenými smernicami. Zároveň Taliansko a Španielsko uplatňujú rovnaké normy v niektorých oblastiach a odlišné normy v iných oblastiach. V prípade Poľska sú informácie o normách nejasné.

Tam, kde boli stanovené ďalšie ciele, boli dosiahnuté najmä v prípade ochranných pásiem pre pitnú vodu, oblastí určených pre mäkkýše a vôd na kúpanie, zatiaľ čo v prípade lokalít sústavy Natura 2000 bola dosiahnutá len malá časť cieľov.

Žiaľ, takmer vo všetkých členských štátoch sa zdá, že označenie chránených oblastí neprináša očakávané zlepšenie celkového stavu vodných útvarov. Naopak, ako je znázornené ďalej v grafe 10, údaje ukazujú **nárast počtu vodných útvarov spojených s chránenými oblasťami v zlom stave** v porovnaní s predchádzajúcim cyklom. Čiastočne to môže súvisieť s výrazným znížením počtu oblastí s neznámym stavom. Potvrďuje sa tým však aj obmedzený pokrok vo vykonávaní smerníc o ochrane prírody v porovnaní s obdobím 2013 – 2018, ktoré bolo posúdené v správe o stave prírody v roku 2020. Táto správa odhalila, že len 17 % chránených riečnych, jazerných, aluviálnych a pobrežných biotopov je v dobrom stave ochrany a veľká väčšina chránených druhov rýb a obojživelníkov je v zlom alebo veľmi zlom stave ochrany (80 %, resp. 60 % populácie)⁵⁹. To naznačuje, že označenie „chránená oblasť“ stále nezabezpečuje lepšie hospodárenie s vodami, ktoré je potrebné na ochranu povrchových a podzemných vôd v týchto oblastiach.

Graf 10 – Stav vodných útvarov v chránených oblastiach na základe údajov z druhých a tretích plánov manažmentu povodí (Zdroj: Tretie elektronické nahlasovanie plánov manažmentu povodí)

⁵⁹ Stav prírody v EÚ – výsledky vyplývajúce z podávania správ podľa smerníc o ochrane prírody za obdobie 2013 – 2018, <https://www.eea.europa.eu/publications/state-of-nature-in-the-eu-2020>.



6.2.3. Čo sa robí na zníženie hydromorfologických tlakov a obnovu prírody?

Fyzikálne a hydrologické zmeny sa uvádzajú ako významný tlak takmer vo všetkých správnych územiach povodí. Medzi odvetvia, ktoré spôsobujú tento výrazný tlak, patrí poľnohospodárstvo (zavlažovanie aj odvodňovanie), vodná energia, ochrana proti povodňiam, plavba a zásobovanie pitnou vodou.

Všetky členské štáty oznámili opatrenia, ktorých cieľom je znížiť negatívne vplyvy **hydromorfologických tlakov** na životné prostredie zlepšením prietokového režimu, obnovením priechodnosti riek a zabezpečením dodržiavania ekologických tokov. Medzi tieto opatrenia patrí budovanie rybovodov, odstraňovanie starých a zastaraných bariér, obnova riek prostredníctvom zlepšovania pobrežných oblastí a záplavových oblastí a obnova brehov riek do ich prirodzeného stavu. Napríklad na základe nedávnej správy organizácie Dam Removal Europe⁶⁰ – koalície mimovládnych organizácií – v roku 2023 bolo v 15 európskych krajinách odstránených 487 bariér, čo je o 50 % viac ako v rekordnom roku 2022. Francúzsko je zrejme priekopníkom, za ním nasledujú Španielsko, Švédsko, Dánsko a Estónsko. Tieto opatrenia môžu prispieť k vytvoreniu 25 000 km voľne tečúcich riek, čo je cieľ do roku 2030 stanovený v rámci stratégie EÚ v oblasti biodiverzity a nedávno prijatého právneho predpisu o obnove prírody⁶¹. Napriek tomu fragmentácia riek a degradácia chránených vodných a od vody závislých biotopov a druhov v EÚ, najmä mokradí a záplavových oblastí, zostáva veľkou výzvou.

⁶⁰ [Nová správa: Hnutie za odstránenie priehrad prekonáva bariéry a rekordy – Dam Removal Europe](#). Údaje poskytli ministerstvá, obce, vodohospodárske agentúry, riečne fondy, mimovládne organizácie, vedci, výskumní pracovníci a odborníci na obnovu riek.

⁶¹ Ú. v. EÚ L, 2024/1991, 29.7.2024.

Hoci nie všetky prekážky v riekach súvisia s výrobou vodnej energie, vodné elektrárne naďalej predstavujú veľmi významný tlak na ekologický stav v niekoľkých členských štátoch v dôsledku narušenia priechodnosti riek, čo má veľký vplyv na migráciu rýb, úhyn rýb a zmeny hydrologických tokov a pohyb sedimentov. Rekonštrukcia existujúcich vodných elektrární, a to aj prostredníctvom obojstranne výhodných riešení, ktoré môžu prispieť k dosiahnutiu cieľov rámcovej smernice o vode, by sa mala vo všeobecnosti uprednostniť pred výstavbou nových vodných elektrární. Je potrebné vyvinúť ďalšie úsilie na zabezpečenie toho, aby bola prevádzka takýchto elektrární udržateľnejšia a lepšie prispôbena meniacim sa hydrologickým podmienkam súvisiacim so zrýchľujúcimi sa dôsledkami zmeny klímy. To zahŕňa pravidelné preskúvanie povolení vrátane zmiernujúcich opatrení na zníženie vplyvov prevádzky vodných elektrární.

Iba niekoľko členských štátov (Belgicko, Francúzsko, Lotyšsko, Luxembursko, Poľsko, Rakúsko, Rumunsko) uvádza, že uprednostňujú **riešenia blízke prírode** pred inými opatreniami.

Stanovenie a realizácia minimálnych **ekologických tokov**⁶² sú nevyhnutné na zabezpečenie ekologického stavu útvarov povrchových vôd. Veľké znepokojenie však vyvoláva skutočnosť, že v mnohých členských štátoch táto práca napreduje pomaly. Okrem toho napriek usmerneniam na úrovni EÚ chýba konzistentnosť v definovaní ekologických tokov. Až na niekoľko výnimiek sa vo väčšine členských štátov definícia ekologických tokov ešte len vypracúva a ich skutočná realizácia v praxi postupuje pomaly a často len v prípade niektorých vodných útvarov. Zdá sa, že rešpektovanie ekologických tokov je v niektorých prípadoch jednoznačne spojené len s udeľovaním a preskúvaním povolení na odber.

6.2.4. Čo robia členské štáty na zníženie odberov a riešenie nedostatku vody?

Je dôležité rozlišovať medzi suchom (nižšia úroveň zrážok) a nedostatkom vody (systémovšia nerovnováha medzi dostupnou vodou a dopytom). Nedostatok vody je vo väčšine členských štátov vnímaný ako rastúci problém, pričom sa uvádza, že nadmerné odbery sú príčinou nedosiahnutia dobrého kvantitatívneho alebo ekologického stavu značnej časti vodných útvarov⁶³.

V jednotlivých regiónoch EÚ existujú **výrazné rozdiely vo využívaní vody**. V roku 2019⁶⁴ sa na celkovom ročnom odbere vody na úrovni EÚ najviac podieľal odber vody na chladenie pri výrobe elektrickej energie (32 %), nasledoval odber vody pre poľnohospodárstvo (28 %), odber na verejné zásobovanie vodou (20 %), výrobu (13 %) a chladenie vo výrobe (5 %), pričom banská a povrchová ťažba a stavebníctvo predstavovali len po 1 % celkového odberu.

⁶² Na účely rámcovej smernice o vode je ekologický tok „hydrologický režim, ktorý je v súlade s dosahovaním environmentálnych cieľov v prírodných útvaroch povrchových vôd, ako sa uvádza v článku 4 ods. 1“. Inými slovami, je to „množstvo vody potrebné na pretrvávajúci rozvoj vodného ekosystému, ktorý potom môže poskytovať služby, od ktorých závisíme“.

⁶³ Spomedzi 13 krajín, za ktoré sú informácie dostupné vďaka elektronickému podávaniu správ, sa uvádza, že odbery vody sú príčinou nedosiahnutia dobrého kvantitatívneho alebo ekologického stavu v Španielsku (25 %), Maďarsku (20 %), Taliansku (19 %), Francúzsku (11 %) a Belgicku (11 %), pokiaľ ide o podzemné vody, a vo Francúzsku (17 %), Rakúsku (12 %), Španielsku (11 %), Taliansku (9 %) a Chorvátsku (8 %), pokiaľ ide o povrchové vody. Hoci Cyprus, Grécko ani Malta svoje správy nepredložili, je známe, že tento problém je závažný aj v týchto krajinách.

⁶⁴ Analýza agentúry EEA týkajúca sa odberov vody v rokoch 2000 až 2019, <https://www.eea.europa.eu/en/analysis/indicators/water-abstraction-by-source-and->

Najväčším čistým spotrebiteľom je však poľnohospodárstvo vrátane chovu hospodárskych zvierat⁶⁵ s 59 % spotreby vody v EÚ v roku 2019⁶⁶, keďže väčšinu odobratej vody spotrebujú buď plodiny a hospodárske zvieratá, alebo sa vyparí, namiesto toho, aby sa vrátila do toho istého zdroja, z ktorého bola odobratá. Ďalšími hlavnými odvetviami, ktoré spotrebúvajú vodu, sú chladenie vo výrobe a pri výrobe elektrickej energie (17 %), domácnosti a služby (13 %) a banská a povrchová ťažba, stavebníctvo a výroba (11 %). Z analýzy agentúry EEA vyplýva, že v rokoch 2000 až 2019 došlo k zníženiu odberu vody o 17,6 %, čo je odrazom politických opatrení vykonaných podľa rámcovej smernice o vode.

Zatiaľ čo v niektorých odvetviach odbery klesli, napríklad na účely chladenia pri výrobe elektrickej energie (-27 %), v iných sa zvýšili. Napríklad odbery vody na chladenie vo výrobe sa takmer strojnásobili a odbery na verejné zásobovanie vodou sa zvýšili o 4 %, pričom obzvlášť prudký nárast bol zaznamenaný po roku 2010 (14 %). Odber vody pre poľnohospodárstvo sa v rovnakom období rokov 2000 – 2019 znížil o 15 %, ale od roku 2010 sa zvýšil o 8 %, najmä z dôvodu rastúceho dopytu po zavlažovaní v južnej Európe, kde sa v dôsledku zmeny klímy zhoršuje nedostatok vody. Preto je čoraz naliehavejšie prijať zmeny postupov vrátane oveľa lepšieho opätovného využívania vody v súlade s nariadením o opätovnom využívaní vody z roku 2020 a prejsť na plodiny, ktoré sú viac prispôsobené hydrologickým podmienkam daného regiónu, ako aj lepšie obhospodarovat' pôdu. Bez takýchto zmien sa dopyt po vode na zavlažovanie v poľnohospodárstve výrazne zvýši aj v regiónoch, kde sa doteraz zavlažuje len v obmedzenej miere: tým sa len prehĺbi nedostatok vody.

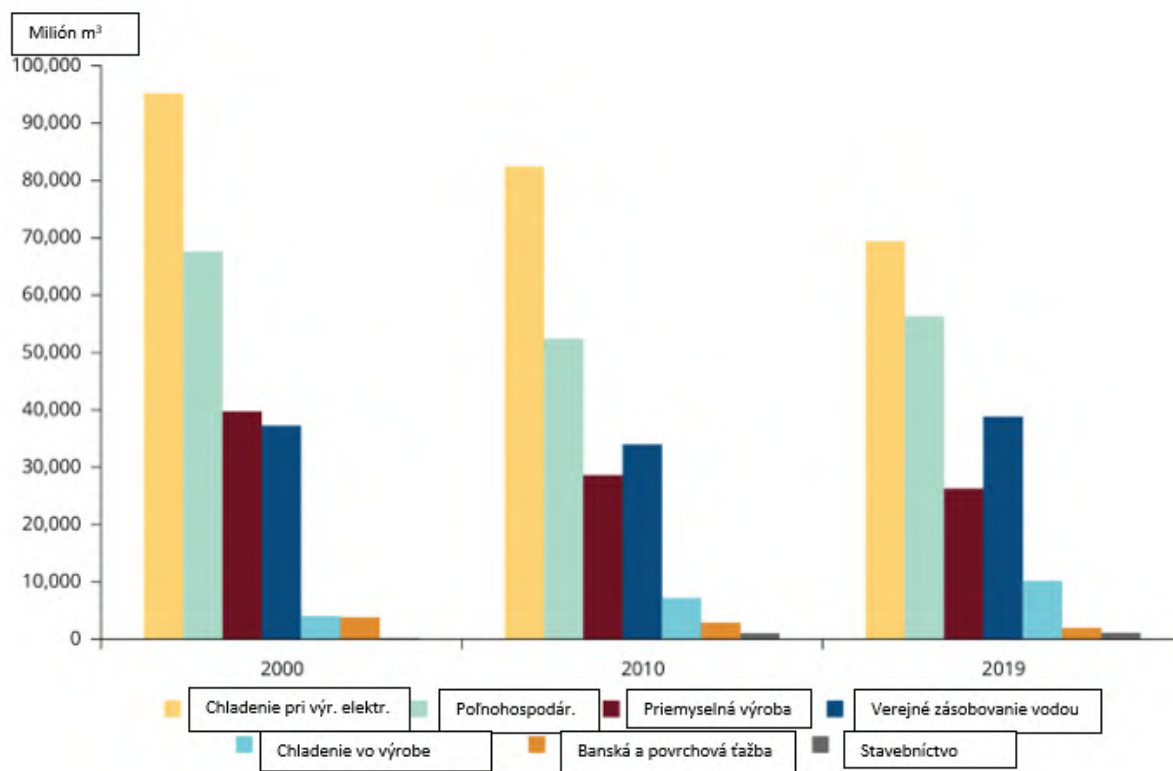
V rámci SPP na roky 2023 – 2027 sa podporuje úsilie o zvýšenie odolnosti vodných zdrojov v poľnohospodárstve. Posilnila sa kondicionalita, aby okrem iného zahŕňala novú normu⁶⁷, ktorá sa vzťahuje na kontroly odberu. Strategické plány SPP členských štátov okrem iného poskytujú významnú podporu pre postupy na zlepšenie zdravia pôdy s pozitívnym vplyvom na vodozadržnú kapacitu pôdy, pričom cieľom je poskytovať túto podporu na 47 % poľnohospodárskej plochy EÚ. Podporovať možno aj investície do zlepšenia efektívnosti zavlažovacích zariadení, využívania recyklovanej vody na zavlažovanie a zberu dažďovej vody. V regiónoch, ktoré sú najviac postihnuté nedostatkom vody, však bude potrebné počítať s podporou systémovejších transformačných zmien smerom k výrobným systémom menej náročným na vodu.

⁶⁵ Podľa správy agentúry EEA 12/2021 „*Water resources across Europe — confronting water stress: an updated assessment*“ (Vodné zdroje v Európe – boj proti nedostatku vody: aktualizované posúdenie) „spotreba vody“ je časť použitej vody, ktorá sa nevráti do podzemných alebo povrchových vôd, pretože sa začlení do výrobkov (napr. potravín a nápojov) alebo sa spotrebuje v domácnostiach (napr. pitná voda) alebo v rámci chovu hospodárskych zvierat.

⁶⁶ Správa EEA 7/2024, *Europe's state of water 2024: The need for improved water resilience* (Stav vody v Európe v roku 2024: Potreba zvýšiť odolnosť vodných zdrojov) (<https://www.eea.europa.eu/en/analysis/publications/europes-state-of-water-2024>).

⁶⁷ Povinná požiadavka týkajúca sa hospodárenia 1 (SMR1), pokiaľ ide o reguláciu odberu a vzdúvania vody a reguláciu difúzneho znečistenia fosfátmi [článok 11 ods. 3 písm. e) a h) rámcovej smernice o vode].

Graf 11 – Odbery vody podľa hospodárskych odvetví v 27 členských štátoch EÚ v rokoch 2000 – 2019 (EEA, 2022)



Základné a doplnkové opatrenia na zníženie **odberu** boli vo všeobecnosti stanovené, ale ich vykonávanie je v Európe nejednotné. Tieto opatrenia sa zameriavajú na reguláciu odberov, efektívne využívanie a opätovné využívanie vody, prirodzené zadržiavanie vody, ekologické toky, výskum a budovanie znalostí. Uskutočnilo sa niekoľko významných pokusov o zníženie spotreby vody, ako napríklad nový francúzsky vodohospodársky plán, ktorého cieľom je znížiť odbery o 10 % do roku 2030.

Ako uviedol Európsky dvor audítorov v roku 2021⁶⁸, členské štáty dosiahli pokrok pri zriaďovaní **systémov predchádzajúceho povolenia odberu vody**, systémov na odhaľovanie nezákonného využívania vody a v niektorých prípadoch mechanizmov stanovovania cien s potenciálom motivovať efektívne využívanie vody. Problémom je však skutočnosť, že vo väčšine z nich sú malé odbery vyňaté z kontrol alebo registrácie. To môže viesť ku kumulatívne vplyvu mnohých pokračujúcich malých odberov v celom povodí, čo negatívne ovplyvní stav vodných útvarov, najmä v členských štátoch, ktoré už čelia problémom s nedostatkom vody. Hoci EDA konštatoval, že niekoľko členských štátov zaviedlo mechanizmy stanovovania cien vody, ktoré motivujú k efektívnemu využívaniu vody na zavlažovanie, za problematickú označil aj prax výrazne nižších cien vody v poľnohospodárstve ako inde v hospodárstve vrátane výnimiek pre zavlažovanie.

⁶⁸ Osobitná správa č. 20/2021: Udržateľné využívanie vody v poľnohospodárstve EÚ.

Frekvencia, s akou členské štáty **prehodnocujú povolenia na odber**, ako sa to vyžaduje v rámcovej smernici o vode⁶⁹, je veľmi rozdielna a pohybuje sa od šiestich rokov až po niekoľko desaťročí alebo dokonca ide o neobmedzené časové obdobia. Táto situácia niekedy znemožňuje správne zohľadniť vývoj situácie vo vodných útvaroch, a to aj z hľadiska zmeny klímy. Komisia sa v súčasnosti podieľa na presadzovaní povinnosti preskúmať takéto povolenia, aby sa zabezpečilo, že všetky členské štáty ju budú správne vykonávať⁷⁰.

Problematika **nepovolených/nezákonných odberov vody** (t. j. odbery bez povolenia alebo prekračujúce podmienky povolenia) je výslovne uvedená len v niektorých plánoch manažmentu povodí zo štyroch členských štátov. Tento problém sa však zistil aj v iných častiach Európy. Aj v prípade, že sa tieto odkazy spomínajú, zvyčajne chýba kvantifikácia súčasného problému a trendov v porovnaní s druhými plánmi manažmentu povodí. V niektorých z týchto krajín prebieha úsilie o uzavretie nelegálnych vrtov, aby sa zabránilo takémuto nezákonnému privlastňovaniu si tohto spoločného zdroja.

Tak ako v minulosti, aj teraz viaceré členské štáty riešia nedostatok vody zameraním svojich opatrení na zvýšenie zásobovania. Tieto opatrenia zahŕňajú vrtanie **nových studní**, budovanie **nových priehrad a nádrží**, **rozširovanie zavlažovacej infraštruktúry pre poľnohospodárstvo** a budovanie **rozsiahlej infraštruktúry na prevod vody a odsol'ovacích zariadení**. Plány manažmentu povodí však obsahujú len veľmi obmedzené informácie o takýchto opatreniach, a to aj pokiaľ ide o ich environmentálnu a ekonomickú životaschopnosť a zohľadnenie dlhodobých klimatických scenárov.

6.3. RIEŠENIE KLIMATICKEJ KRÍZY

Ako sa uvádza v európskom posúdení klimatických rizík⁷¹ a ako uznala Komisia vo svojom oznámení o riadení klimatických rizík⁷², EÚ a jej členské štáty sa musia podstatne lepšie pripraviť na klimatické riziká a účinne ich riešiť⁷³. Dôkazy o tom, že zmena klímy už má značný vplyv na výskyt a závažnosť rizík súvisiacich s vodou, ako sú suchá a povodne, vo veľkej časti Európy, sú čoraz početnejšie⁷⁴. Zvýšenie odolnosti vodných zdrojov⁷⁵

⁶⁹ V článku 11 ods. 3 písm. e) rámcovej smernice o vode sa vyžaduje, aby členské štáty vykonávali pravidelné povinné preskúmania.

⁷⁰ Formálne výzvy v tejto veci boli zaslané Fínsku, Holandsku, Rakúsku a Slovinsku; v prípade Írska sa táto otázka rieši v kontexte dlhodobého postupu v prípade nesplnenia povinnosti z dôvodu nesprávnej transpozície viacerých ustanovení rámcovej smernice o vode vrátane článku 11.

⁷¹ EEA (2024), Európske posúdenie klimatických rizík. Č. 1/2024, <https://www.eea.europa.eu/publications/european-climate-risk-assessment>. **Európa je najrýchlejšie sa otepľujúcim kontinentom na svete. Extrémne horúčavy sú čoraz častejšie a zároveň sa mení režim zrážok. Prívalové dažde a iné extrémne zrážky sú čoraz silnejšie a v posledných rokoch sa v rôznych regiónoch vyskytli katastrofálne povodne. Južná Európa môže zároveň očakávať výrazný pokles celkových zrážok a výraznejšie suchá.**

⁷² Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov, Riadenie klimatických rizík – ochrana osôb a prosperity [COM(2024) 91 final], <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/TXT/?uri=CELEX%3A52024DC0091>.

⁷³ Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov, Riadenie klimatických rizík – ochrana osôb a prosperity [COM(2024) 91 final], <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/TXT/?uri=CELEX%3A52024DC0091>.

⁷⁴ Teploty v Európe sa za posledných 30 rokov zvýšili viac ako dvojnásobne oproti celosvetovému priemeru, čo je najviac zo všetkých kontinentov na svete, správa Svetovej meteorologickej organizácie z novembra 2022, <https://wmo.int/publication-series/state-of-climate-europe-2022> a *Climate Change 2022: Impacts, Adaptation and Vulnerability* (Zmena klímy 2022: Vplyvy, adaptácia a zraniteľnosť), https://www.ipcc.ch/report/ar6/wg2/downloads/report/IPCC_AR6_WGII_FullReport.pdf.

prostredníctvom účinného vykonávania rámcovej smernice o vode a smernice o povodniach je preto nevyhnutným predpokladom na dosiahnutie cieľov v oblasti odolnosti proti zmene klímy stanovených v európskom právnom predpise v oblasti klímy⁷⁶ a v stratégii EÚ pre adaptáciu na zmenu klímy⁷⁷. Zároveň sa ciele rámcovej smernice o vode a smernice o povodniach dajú dosiahnuť len úplným zohľadnením dôsledkov zmeny klímy.

6.3.1. Bola riadne zohľadnená odolnosť proti zmene klímy a riadenie rizika sucha?

Hoci povinnosť prispôbiť plány manažmentu povodí zmene klímy nie je v rámcovej smernici o vode výslovne uvedená, postupný a cyklický prístup procesu plánovania podľa rámcovej smernice o vode je vhodný na adaptívne riadenie dôsledkov zmeny klímy.

Čoraz viac členských štátov nahlásilo, že systémovo zohľadňujú dôsledky **zmeny klímy** a snažia sa zosúladiť svoj program opatrení s **národným plánom adaptácie na zmenu klímy**. Spomedzi posudzovaných členských štátov ich 70 % (14 z 20) uviedlo, že dokončilo analýzu toho, ako zmena klímy ovplyvňuje ich vodné útvary. Často však nie je jasné, či a do akej miery výsledky takejto analýzy pomohli identifikovať kľúčové tlaky a určiť najúčinnšie opatrenia.

V tretích plánoch manažmentu povodí sa účinky zmeny klímy spájali najmä so suchami a nižšou dostupnosťou vody, aj keď povodne zostávali hlavným problémom. Väčšina členských štátov tieto klimatické dôsledky formulovala v súvislosti s ich účinkami na poľnohospodárstvo (riziká súvisiace so zavlažovaním), vnútrozemskú plavbu a výrobu energie (vodná energia, niektoré tepelné elektrárne). To je značný rozdiel oproti druhým plánom manažmentu povodí, kde sa za hlavný dôsledok zmeny klímy považoval nadbytok vody (t. j. povodne). To je v súlade aj s čoraz väčšími obavami z nedostatku vody vo väčšine členských štátov, ktoré sú uvedené v oddiele 6.2.4. Dôležité je, že hoci podľa rámcovej smernice o vode nejde o právnu požiadavku, 16 z 20 posudzovaných členských štátov uviedlo sucho ako významný jav; čoraz viac členských štátov nahlasuje, že vypracovali alebo vypracúvajú plány riadenia stavov sucha na vnútroštátnej a regionálnej úrovni alebo na úrovni správnych území povodia.

Zvyšuje sa aj vplyv zmeny klímy na kvalitu vody vo viacerých členských štátoch. Čoraz viac členských štátov sa odvoláva na **výnimku podľa článku 4 ods. 6 v prípade dočasného nedosiahnutia dobrého ekologického stavu v dôsledku dlhotrvajúceho sucha**.

Niektoré členské štáty nedávno vypracovali vnútroštátne stratégie v oblasti vody (napr. Francúzsko a Nemecko) ako reakciu na zvýšený počet suchých období. Tieto stratégie dopĺňajú plány manažmentu povodí, ale v správach členských štátov neboli zohľadnené. Tieto vnútroštátne stratégie však môžu obsahovať ďalšie významné opatrenia, ktoré by sa mali realizovať spolu s plánmi manažmentu povodí súdržným spôsobom.

⁷⁵ Potreba posilniť odolnosť proti zmene klímy bola zdôraznená v stratégii EÚ pre adaptáciu na zmenu klímy z roku 2021 a v európskom právnom predpise v oblasti klímy z roku 2021.

⁷⁶ Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2021/1119 z 30. júna 2021, ktorým sa stanovuje rámec na dosiahnutie klimatickej neutrality a menia nariadenia (ES) č. 401/2009 a (EÚ) 2018/1999 (európsky právny predpis v oblasti klímy).

⁷⁷ Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov „Budovanie Európy odolnej proti zmene klímy – nová stratégia EÚ pre adaptáciu na zmenu klímy“ [COM(2021) 82 final].

Pokiaľ ide o vplyv zmeny klímy na manažment povodňových rizík, zistenia z posúdenia druhých plánov manažmentu povodňových rizík a dvoch krokov⁷⁸ pred plánmi manažmentu povodňových rizík sú povzbudivé. Všetky členské štáty (v porovnaní len s polovicou pri prvom predbežnom hodnotení povodňového rizika) zohľadnili zmenu klímy vo svojich druhých predbežných hodnoteniach povodňového rizika a takmer všetky ju zohľadnili vo svojich druhých mapách povodňového ohrozenia a povodňových rizík (takisto v porovnaní s polovicou krajín predtým), aj keď sa to pre mapy v smernici o povodniach výslovne nevyžaduje. V druhých plánoch manažmentu povodňových rizík všetkých 21 posudzovaných členských štátov poskytlo dôkazy o tom, že vplyv zmeny klímy bol zohľadnený (v porovnaní s viac ako tretinou krajín v minulosti). Takmer všetky členské štáty, v porovnaní len s polovicou krajín v prvom cykle, diskutovali o budúcich klimatických scenároch vo svojich plánoch manažmentu povodňových rizík s rôznym časovým rámcom (od roku 2030 do roku 2115). Takmer všetky členské štáty prepojili tieto scenáre so svojimi národnými adaptačnými stratégiami (v porovnaní s menej ako polovicou v prípade prvých plánov manažmentu povodňových rizík).

6.3.2. Pokrok smerom k odolnosti proti zmene klímy podľa smernice o povodniach

Povodne predstavujú najčastejšie riziko vo vnútroštátnych posúdeniach rizík členských štátov⁷⁹. Ako sa uvádza v európskom posúdení klimatických rizík (ďalej len „EUCRA“), Európa čelí čoraz silnejším klimatickým nebezpečenstvám vrátane prívalových zrážok, ktoré vedú k záplavám v dôsledku dažďových zrážok a riečnym záplavám, a zvyšovania hladiny morí, ktoré vedie k pobrežným záplavám.

Od prijatia smernice o povodniach v roku 2007 sa v celej EÚ dosiahol významný pokrok v oblasti manažmentu povodňových rizík. Plány manažmentu povodňových rizík predstavujú hlavný nástroj na zmiernenie potenciálnych nepriaznivých následkov povodní a sú tretím krokom z cyklického trojstupňového prístupu, ktorý sa zaviedol v smernici o povodniach. Súčasné plány manažmentu povodňových rizík, ktoré sú druhými plánmi, sa vzťahujú na roky 2022 – 2027 rovnako ako tretie plány manažmentu povodí. Dva kroky pred plánmi manažmentu povodňových rizík, a to druhé predbežné hodnotenia povodňového rizika⁸⁰ a druhé mapy povodňového ohrozenia a povodňových rizík, vykonali členské štáty už skôr. Obidva kroky posúdila Komisia⁸¹.

Pokiaľ ide o úplnosť, všetkých 21 členských štátov, ktoré správy podali včas, aby sa mohli zohľadniť v tomto posúdení, poskytlo vo svojich plánoch manažmentu povodňových rizík kontextové informácie o svojich predbežných hodnoteniach povodňového rizika a mapách povodňového ohrozenia a povodňových rizík.

⁷⁸ Predbežné hodnotenia povodňového rizika a mapy povodňového ohrozenia a povodňových rizík.

⁷⁹ Správa Komisie Európskemu parlamentu a Rade o pokroku pri vykonávaní článku 6 mechanizmu Únie v oblasti civilnej ochrany (rozhodnutie č. 1313/2013/EÚ) Prevencia a riadenie rizika katastrof v Európe [COM(2024) 130 final].

⁸⁰ V EÚ je približne 14 000 oblastí s potenciálne významným povodňovým rizikom, ich prehľad sa nachádza v prehliadači oblastí s povodňovým rizikom, ktorý je k dispozícii na adrese <https://discomap.eea.europa.eu/floodsvviewer/>.

⁸¹ Posúdenia druhých predbežných hodnotení povodňového rizika členských štátov, ktoré vykonala Komisia, sú uvedené v dokumentoch uverejnených v rámci šiestej správy o vykonávaní. Posúdenia druhých máp povodňového ohrozenia a povodňových rizík a druhých plánov manažmentu povodňových rizík členských štátov, ktoré vykonala Komisia, sú uvedené v dokumentoch v rámci aktuálnej siedmej správy o vykonávaní, https://environment.ec.europa.eu/topics/water/water-framework-directive/implementation-reports_en?prefLang=sk&etrans=sk.

V porovnaní s predchádzajúcim cyklom sa manažment povodňových rizík v posudzovaných členských štátoch zlepšil. Všetky členské štáty stanovili ciele manažmentu povodňových rizík. Niektoré z nich stanovili niekoľko všeobecných cieľov podporených konkrétnymi čiastkovými cieľmi a iné v porovnaní s minulosťou predstavili viacero podrobnejších cieľov. Všetky z nich obsahovali opatrenia na dosiahnutie svojich cieľov.

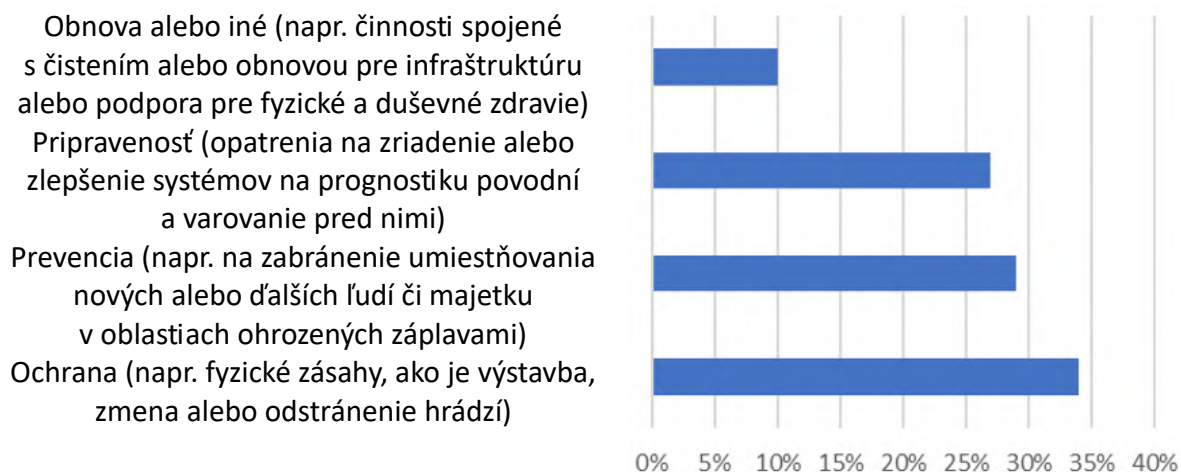
Niekoľko členských štátov stanovilo ciele, ktoré umožňujú kvantitatívne posúdiť pokrok v porovnaní s predchádzajúcim cyklom. Viaceré členské štáty však jasne spájajú opatrenia v plánoch s cieľmi, ktoré majú tieto opatrenia dosiahnuť. Pri porovnaní tých istých členských štátov 14 z nich má vo svojich plánoch toto jasné spojenie, kým v predchádzajúcich plánoch to bolo len sedem štátov.

Plány obsahujú skôr pokrok pri vykonávaní opatrení ako pokrok pri dosahovaní cieľových hodnôt stanovených v cieľoch znižovania povodňových rizík. Preto je ťažké dospieť k záveru, nakoľko je manažment povodňových rizík v EÚ účinný.

Počet opatrení v plánoch manažmentu povodňových rizík sa v jednotlivých členských štátoch výrazne líši a pohybuje sa od menej ako 100 až po viac ako 10 000 opatrení. Tieto rozdiely závisia od veľkosti krajiny, množstva oblastí s potenciálne významným povodňovým rizikom a výberu jednotlivých alebo skupinových opatrení.

Graf 12 – Podiel opatrení podľa typu (prevencia, ochrana, pripravenosť, obnova)

Priemerný podiel opatrení na celkovom súbore opatrení



Existujú dve veľké skupiny členských štátov: jednu tvoria členské štáty, ktoré uprednostňujú opatrenia v oblasti prevencie a/alebo pripravenosti, a druhá skupina členských štátov uprednostňuje ochranu. Hoci ochranné opatrenia sa stále najčastejšie uvádzajú v druhých plánoch manažmentu povodňových rizík, opatrenia na prevenciu a pripravenosť teraz predstavujú o niečo väčší podiel na celkovom počte opatrení v EÚ. Pokiaľ ide o netechnické

opatrenia⁸², všetky posudzované plány manažmentu povodňových rizík sa týkajú priestorového plánovania. Odkazy na právne alebo politické rámce, ktoré spájajú priestorové plánovanie a manažment povodňových rizík, sa však vyskytli len v ôsmich z 21 posudzovaných členských štátov. Je povzbudzujúce, že všetky členské štáty zahrnuli do niektorých alebo všetkých svojich plánov manažmentu povodňových rizík riešenia blízke prírode. Zatiaľ však neexistujú žiadne dôkazy o výraznej zmene v praxi, pokiaľ ide o rozsiahle zavádzanie riešení blízke prírode namiesto tradičnej infraštruktúry alebo v kombinácii s ňou. Hoci sa v smernici o povodniach nespomína poistenie, 12 z 21 členských štátov sa naň aspoň odvoláva. To potvrdzuje cennú úlohu, ktorú by poistenie ako mechanizmus prenosu rizika mohlo zohrávať pri podpore adaptácie na zmenu klímy.

Pozitívnym trendom je spôsob, akým členské štáty stanovujú prioritu opatrení v oblasti manažmentu povodňových rizík. Všetky členské štáty stanovili prioritu opatrení alebo poskytli časový rámec ich vykonávania (nie všetky tak urobili vo svojich prvých plánoch manažmentu povodňových rizík). Z analýzy napríklad vyplýva, že väčšina opatrení bola zaradená do troch kategórií najvyššej priority (vysoká, veľmi vysoká a kritická), t. j. 50 % alebo viac opatrení v 13 členských štátoch (z 21 analyzovaných) patrí do jednej z týchto kategórií. Naopak, oveľa menej členských štátov nahlásilo významný podiel opatrení v dvoch najnižších prioritných kategóriách (stredná a nízka). Pri prechode z prvých na druhé plány manažmentu povodňových rizík došlo v členských štátoch k miernemu posunu naliehavosti opatrení smerom nadol, od kritickej k veľmi vysokej prioritě a od veľmi vysokej k vysokej prioritě. Došlo aj k určitým posunom naliehavosti smerom nahor, najmä z nízkej a strednej priority na vysokú prioritu. Určitú analýzu nákladov a prínosov svojich opatrení vykonalo 15 z 21 členských štátov, hoci len málo z nich ju použilo na stanovenie priority. Keďže pomer členských štátov, ktoré používajú analýzu nákladov a prínosov, je viac-menej rovnaký ako v predchádzajúcom cykle, pokrok súvisí najmä so zlepšenými metodikami uplatňovanými v niektorých členských štátoch.

Nevyhnutnými prvkami manažmentu povodňových rizík sú spoľahlivé predpovede a systémy včasného varovania, ktoré umožňujú okamžitú aktiváciu opatrení civilnej ochrany, ako aj silná schopnosť reagovať počas takýchto udalostí a po nich. Komisia podporuje členské štáty prostredníctvom opatrení v tejto oblasti na úrovni EÚ, a to aj prostredníctvom Európskeho systému varovania pred povodňami (ďalej len „EFAS“) programu Copernicus, ktorý podporuje prípravné opatrenia pred veľkými povodňami a počas nich⁸³. Služba rýchleho mapovania programu Copernicus poskytuje rýchle poskytovanie geopriestorových informácií na požiadanie (v priebehu niekoľkých hodín alebo dní), čím podporuje činnosti riadenia mimoriadnych situácií pred katastrofou, počas nej a bezprostredne po nej. Keď dôjde ku katastrofe, členské štáty môžu využiť mechanizmus Únie v oblasti civilnej ochrany, ktorý výrazne posilnil spoluprácu medzi krajinami v oblasti civilnej ochrany a zlepšil prevenciu,

⁸² Opatrenia, ktoré nezahŕňajú inžinierske stavby, ako je zvyšovanie informovanosti, zabezpečenie systémov včasného varovania, plány na prevenciu katastrof a reakcie na ne a priestorové plánovanie.

⁸³ Európsky systém varovania pred povodňami (EFAS) je prvý funkčný európsky systém na monitorovanie a predpovedanie povodní v celej Európe. Podporuje prípravné opatrenia pred veľkými povodňami a počas nich. Príslušným vnútroštátnym a regionálnym orgánom poskytuje doplňujúce informácie s pridanou hodnotou. Systém EFAS takisto zabezpečuje, aby bolo Koordinačné centrum pre reakcie na núdzové situácie informované o prebiehajúcich a prípadne nadchádzajúcich povodniach v celej Európe. V systéme EFAS v5.0 sa nedávno zaviedlo niekoľko významných zmien vrátane vyššieho priestorového rozlíšenia.

pripravenosť a reakciu na katastrofy⁸⁴, napríklad vypracovaním cieľov týkajúcich sa odolnosti voči katastrofám⁸⁵. Komisia podporuje využívanie služieb riadenia mimoriadnych situácií programu Copernicus a podporuje výmenu získaných poznatkov a najlepších postupov medzi členskými štátmi, najmä po veľkých povodniach.

7. ZABEZPEČENIE SOCIÁLNO-EKONOMICKÉHO ZDRAVIA

Vzhľadom na obmedzený pokrok pri dosahovaní dobrého stavu sa na veľkú väčšinu vodných útvarov vzťahujú rôzne **výnimky** stanovené v článku 4 rámcovej smernice o vode⁸⁶. Je potrebné spomenúť, že počet výnimiek podľa článku 4 ods. 4 a 5 rámcovej smernice o vode sa zvýšil. Odôvodnenia takýchto výnimiek sa vo všeobecnosti zlepšili, pokiaľ ide o splnenie požiadaviek rámcovej smernice o vode, aby boli založené na vhodných, jasných a transparentných kritériách. Nie všetky členské štáty však poskytujú dostatočne podrobné informácie na úrovni dotknutého vodného útvaru a len približne polovica posudzovaných členských štátov uvádza dostatočné podrobnosti vo všetkých plánoch manažmentu povodí.

V súlade s článkami 9 a 11 rámcovej smernice o vode a prílohou III k tejto smernici⁸⁷ sa aktualizácia a vykazovanie **ekonomickej analýzy v oblasti vody** a súvisiace využívanie **nástrojov na úhradu nákladov** vrátane stanovovania cien vody stávajú v plánoch manažmentu povodí čoraz bežnejšou praxou. Napriek tomu správy často neobsahujú jasné prepojenia s kľúčovými výzvami a vývojom v správnom území povodia. Preto nie je jasné, ako ekonomická analýza prispela k rozhodnutiam o úhrade nákladov, tvorbe cien a všeobecne k navrhovaniu programov opatrení. Napríklad správy o vodohospodárskych službách neobsahujú veľa podrobností. Mnohé z plánov manažmentu povodí zvyčajne obsahujú informácie o dvoch široko vymedzených vodohospodárskych službách, a to o zásobovaní pitnou vodou a o sanitálnych službách; preto sa v nich zvyčajne nerozoznávajú jednotlivé vodohospodárske služby, ktoré patria do týchto kategórií alebo sú s nimi priamo spojené, ako napríklad skladovanie a opätovné využívanie vody, ani sa v plánoch o nich nediskutuje. Z tohto dôvodu je ťažké získať dostatočne úplnú predstavu o využívaní vody v krajine vrátane jeho hospodárskeho významu a potenciálu pre úhradu nákladov, ako aj o tlaku, ktorý predstavuje na vodné útvary.

⁸⁴ Správa Európskemu parlamentu a Rade o pokroku pri vykonávaní článku 6 mechanizmu Únie v oblasti civilnej ochrany Prevenčia a riadenie rizika katastrof v Európe [12. 3. 2024 COM(2024) 130 a SWD(2024) 130].

⁸⁵ http://www.cc.cec.sg/vista/icefaces/resource/OTc5ODA0Mjc1/C_2023_400_F1_COMMISSION_REC OMMENDATION_SK_V5_P1_2400829.PDF.

⁸⁶ Článok 4 ods. 4 umožňuje predĺženie termínu na dosiahnutie dobrého stavu alebo potenciálu na obdobie po roku 2015 (ako sa stanovuje v článku 4 ods. 1). Článok 4 ods. 5 umožňuje dosiahnutie menej prísnych cieľov. Článok 4 ods. 6 umožňuje dočasné zhoršenie stavu vodných útvarov. V článku 4 ods. 7 sa stanovujú podmienky, za ktorých sa môže povoliť zhoršenie stavu alebo nesplnenie cieľov rámcovej smernice o vode v prípade nových modifikácií fyzikálnych vlastností útvarov povrchových vôd, zmien úrovne hladiny útvarov podzemných vôd alebo zhoršenia stavu z veľmi dobrého na dobrý v dôsledku nových udržateľných rozvojových činností človeka.

⁸⁷ V prílohe III k rámcovej smernici o vode sa stanovuje, že ekonomická analýza by mala obsahovať dostatočne podrobné informácie, aby bolo možné opísať a odôvodniť opatrenia na úhradu nákladov na vodohospodárske služby a súvisiace povinnosti (článok 9). Analýza by takisto mala pomôcť posúdiť nákladovo najefektívnejšiu kombináciu opatrení v súvislosti s využívaním vody, ktoré sa majú zahrnúť do programov opatrení (článok 11).

Okrem toho v porovnaní s prvkami požadovanými podľa článku 9 rámcovej smernice o vode pretrvávajú niektoré veľké nedostatky vo vykonávaní, najmä tie, ktoré sú uvedené ďalej.

- Posúdenie, či existujúce politiky stanovovania cien „dostatočne motivujú“ k efektívnejšiemu využívaniu vody.
- Posúdenie environmentálnych nákladov a nákladov na zdroje a ich zahrnutie do opatrení na úhradu nákladov.
- Posúdenie, či využívanie vody a kľúčové odvetvia používateľov vody (vrátane poľnohospodárstva, priemyslu a domácností) poskytujú „primeraný príspevok“ k nákladom na poskytovanie vodohospodárskych služieb v súlade so zásadou „znečisťovateľ platí“. V nahlásených údajoch často chýbajú podrobnosti o environmentálnych nákladoch a nákladoch na zdroje, ako aj o využívaní vody, ktoré spôsobuje najväčší tlak na náklady hlavných vodohospodárskych služieb (t. j. zásobovanie vodou a sanitácia).

Na splnenie cieľov rámcovej smernice o vode a zvýšenie odolnosti spoločnosti EÚ v oblasti vodných zdrojov sú nevyhnutné ďalšie investície. V prípade členských štátov, ktoré predložili správy elektronicky, sú k dispozícii určité informácie o potrebách financovania rámcovej smernice o vode, z ktorých vyplýva, že na vykonávanie ich opatrení je často potrebné zvýšiť finančné prostriedky. To by zahŕňalo dodatočný finančný príspevok EÚ. V prípade niektorých elektronicky podaných správ (t. j. Estónsko, Lotyšsko a Holandsko) sú však informácie neúplné, protichodné alebo dokonca chýbajú. V prípade desiatich členských štátov, pre ktoré sú k dispozícii informácie, sa kumulatívna potreba financovania v rokoch 2022 až 2027 vypočítala na 89,4 miliardy EUR (približne 15 miliárd EUR ročne), ale vzhľadom na obmedzené údaje je táto suma pravdepodobne podhodnotená.

Pokiaľ ide o potreby financovania na vykonávanie plánov manažmentu povodňových rizík, 16 členských štátov (v porovnaní s desiatimi v prvých plánoch manažmentu povodňových rizík) poskytlo určité informácie o odhadovaných nákladoch na opatrenia. V rokoch 2022 až 2027 to predstavuje približne 35 miliárd EUR (približne 6 miliárd EUR ročne), aj keď je pravdepodobné, že je táto suma podhodnotená. Poskytnuté informácie sa značne líšili rozsahom a podrobnosťou a často nezahŕňali všetky opatrenia ani v rámci daného členského štátu.

Hoci sa v mnohých plánoch manažmentu povodí uvádzajú len obmedzené informácie, treba poznamenať, že nástroje financovania EÚ vrátane spoločnej poľnohospodárskej politiky, politiky súdržnosti a Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti zohrávali významnú úlohu pri podpore vykonávania opatrení v plánoch manažmentu povodí a plánoch manažmentu povodňových rizík v členských štátoch. Okrem toho Komisia prostredníctvom programu Horizont Európa poskytuje rozsiahlu podporu výskumu s cieľom odstrániť medzery v poznatkoch a podporiť zavádzanie inovatívnych riešení, a to aj prostredníctvom misie pre oceány a sladké vody. A napokon, prostredníctvom Nástroja technickej podpory Komisia podporuje aj členské štáty pri navrhovaní, rozvoji a vykonávaní reforiem v oblasti vodného hospodárstva.

Z analýzy však vyplýva, že EÚ ako celok nedokáže pokryť ročné investičné potreby, ktoré sa odhadujú na 77 miliárd EUR ročne, pričom rozdiel vo financovaní sa v súčasnosti odhaduje

na približne 25 miliárd EUR ročne⁸⁸. Táto suma vychádza najmä z potrieb v oblasti zásobovania vodou a sanitácie, zatiaľ čo náklady na iné opatrenia súvisiace s vykonávaním rámcovej smernice o vode a smernice o povodniach nemusia byť plne zohľadnené. Žiaľ, vo väčšine členských štátov plány manažmentu povodí neobsahujú jasný investičný plán, v ktorom by sa zohľadňovali dlhodobé prognózy ponuky a dopytu v oblasti vody na základe najnovších klimatických scenárov a adaptačných stratégií. Vo všeobecnosti z predložených ekonomických analýz jasne nevyplýva, akým spôsobom sa pri výbere opatrení v programoch opatrení (ktoré by v ideálnom prípade mali zahŕňať oveľa viac investičných opatrení) použili hodnotenia nákladovej efektívnosti. Rozhodnutia a investície v oblasti vody by veľmi uľahčili ďalší pokrok pri hospodárskej podpore programov opatrení.

8. CEZHRANIČNÁ SPOLUPRÁCA PODĽA RÁMCOVEJ SMERNICE O VODE A SMERNICE O POVODNIACH

V prípade povodí, ktoré prekračujú štátne hranice, sa v rámcovej smernici o vode vyžaduje, aby členské štáty svoje úsilie navzájom koordinovali, prípadne aj s krajinami mimo EÚ. Z analýzy vyplýva, že hoci sa miera spolupráce líši, existuje stabilný inštitucionálny rámec pre mechanizmy cezhraničnej koordinácie v rôznych medzinárodných správnych územiach povodí⁸⁹. Existuje niekoľko príkladov existujúcich opatrení, ktoré boli v porovnaní s predchádzajúcim cyklom ďalej „vylepšené“.

Medzinárodné plány manažmentu povodí boli vypracované pre najväčšie medzinárodné správne územia povodí a poskytujú rámec pre spoluprácu medzi členskými štátmi. Takéto rámce sa zameriavajú na spoločné využívanie údajov, spoločné monitorovanie a výskumné projekty, spoločnú koordináciu posudzovania stavu, príslušné prioritné ukazovatele a dohodnuté prahové hodnoty. Táto spolupráca v oblasti ukazovateľov a prahových hodnôt však neznamená úplnú konvergenciu výsledkov posudzovania medzi jednotlivými krajinami, ktoré majú spoločné povodia.

S výnimkou medzinárodného plánu manažmentu povodia pre Dunaj, v ktorom sa stanovujú opatrenia medzinárodného významu, ostatné medzinárodné plány manažmentu povodí v podstate obsahujú vnútroštátne opatrenia vypracované jednotlivými členskými štátmi. Nie je preto jasné, do akej miery je zabezpečený súlad medzi opatreniami prijatými krajinami na hornom a dolnom toku. Napríklad v hornej časti Rýna boli nainštalované rybovody, ale podobné opatrenia ešte neboli v plnej miere zavedené v dolnej časti toku, čím sa znižuje účinnosť opatrení v hornej časti toku. Podobne aj v prípade znižovania zaťaženia živinami sa vo všeobecnosti nezohľadňuje príspevok na hornom toku, ktorý je potrebný na dosiahnutie cieľov dobrého stavu vodných útvarov na dolnom toku, najmä v prípade pobrežných a brakických vôd, ktoré sú na živiny najcitlivejšie.

So znepokojením sa konštatuje, že cezhraničná spolupráca v oblasti podzemných vôd je veľmi obmedzená. V mnohých medzinárodných správnych územiach povodí neboli identifikované cezhraničné podzemné vody; preto sa vyznačenie a charakterizácia útvarov

⁸⁸ Generálne riaditeľstvo pre životné prostredie, Potreby environmentálnych investícií, financovanie a nedostatky v EÚ27 – aktualizácia 2024 (interná analýza). Upozorňujeme, že ďalšia správa o environmentálnom vykonávaní plánovaná na jar 2025 bude obsahovať ďalšie informácie pre verejnosť a aktualizácie k tejto téme.

⁸⁹ Pre väčšinu medzinárodných správnych území povodí existujú medzinárodné dohody, ktorými sa často ustanovuje medzinárodný koordinačný orgán a menej často spoločný plán manažmentu povodia. Iba málo povodí v EÚ sa nič z toho netýka.

podzemných vôd vykonáva v každej krajine samostatne. Ak sú identifikované cezhraničné hydrologické kolektory (napr. Šelda, Visla, Labe a Dunaj), ich charakteristika sa ponecháva na bilaterálne rokovania. Obmedzená je aj spolupráca pri monitorovaní kvalitatívnych a kvantitatívnych ukazovateľov na posúdenie stavu podzemných vôd.

Vzhľadom na to, že problémy sucha a nedostatku vody sú v EÚ čoraz naliehavejšie, kvantitatívne aspekty hospodárenia s vodami budú v kontexte medzinárodných správnych území povodí pravdepodobne čoraz dôležitejšie. Až na niektoré výnimky, ako je napríklad dohovor z Albufeiry medzi Portugalskom a Španielskom, je spolupráca v rámci medzinárodných správnych území povodí v oblasti riešenia nedostatku vody a sucha zatiaľ obmedzená a mala by sa ďalej podporovať.

Postup v prípade **problémov, ktoré nemožno riešiť na úrovni členských štátov**, uvedený v článku 12 rámcovej smernice o vode, sa od predchádzajúcej správy uplatnil raz. V roku 2019 Česko vyjadrilo obavy z poklesu hladiny podzemných vôd v dôsledku cezhraničných vplyvov bane Turów v Poľsku. Konanie bolo zastavené vo februári 2022 na základe dohody medzi Poľskom a Českom v súvislosti s prípadom predloženým Súdnemu dvoru (ktorý pozastavil konanie podľa samotného článku 12).

Hoci to priamo nesúvisí s aktiváciou článku 12, katastrofa na rieke Odre, jedna z najväčších ekologických katastrof v Európe v nedávnej minulosti, ktorá viedla k masívnemu úhynu rýb v júli a auguste 2022, ukázala dôsledky nedostatočnej komunikácie medzi susednými krajinami a medzi nimi a Európskou komisiou. Táto udalosť zdôraznila význam účinnej cezhraničnej spolupráce na zabezpečenie včasnej a primeranej reakcie na takéto katastrofy. Komisia od začiatku poskytovala podporu a odborné znalosti a v spolupráci s agentúrou EEA vypracovala správu, v ktorej analyzovala príčiny katastrofy a stanovila kľúčové odporúčania na predchádzanie budúcim ekologickým katastrofám na riekach EÚ⁹⁰.

Smernica o povodniach, podobne ako rámcová smernica o vode, vyžaduje, aby členské štáty koordinovali svoje úsilie v rámci cezhraničných povodí, a to aj s krajinami mimo EÚ. V prípade, že existujú koordinačné organizácie v rámci celého povodia, vypracovanie medzinárodného plánu manažmentu povodňových rizík vždy viedlo k stanoveniu spoločných cieľov na vysokej úrovni a takmer vo všetkých prípadoch k vypracovaniu viacerých koordinovaných a spoločných opatrení⁹¹. Špecializované pracovné skupiny v rámci týchto organizácií povodí sledujú vykonávanie medzinárodných plánov manažmentu povodňových rizík na vnútroštátnej úrovni. O niektorých povodiach, ako sú Dunaj a Rýn, sa uskutočnili rozsiahle verejné konzultácie. Okrem toho je v tomto úsilí významná existencia stratégií adaptácie na zmenu klímy na úrovni povodia s priamym prepojením na smernicu o povodniach⁹².

9. ZÁVERY A VÝHLAD

Z posúdenia celkovo vyplýva, že znalosti a monitorovanie vodných útvarov EÚ sa v porovnaní s predchádzajúcim cyklom výrazne zlepšili. Žiaľ, pri pohľade na súhrnné údaje nedošlo k výraznému zlepšeniu stavu vodných útvarov EÚ. V niektorých prípadoch, keď

⁹⁰ <https://publications.jrc.ec.europa.eu/repository/handle/JRC132271>.

⁹¹ Ako napríklad spoločné využívanie hydrologických údajov, výmena vnútroštátnych postupov v oblasti záplav v dôsledku dažďových zrážok a vykonávanie štúdií zameraných na zlepšenie predpovedania povodní v celom povodí, na rozdiel napríklad od budovania protipovodňových hrádzí.

⁹² Stratégia pre Rýn pochádza z roku 2015 a stratégia pre Dunaj z roku 2018.

členské štáty zvýšili svoje výdavky v oblasti vody alebo dosiahli významný pokrok pri vykonávaní iných príslušných právnych predpisov, došlo k jednoznačnému pozitívnemu zníženiu určitých tlakov⁹³. V prípade útvarov podzemných vôd má veľká väčšina z nich dobrý kvantitatívny a chemický stav s pozitívnym trendom od posledného cyklu podávania správ.

Naopak, povrchové vody sú vo veľmi kritickej situácii. Menej ako polovica (39,5 %) posúdených útvarov povrchových vôd EÚ je v dobrom ekologickom stave a menej ako tretina (26,8 %) v dobrom chemickom stave. Dôvody sú rôznorodé. V prípade chemických látok niektoré pozitívne trendy prekrýva historické, rozsiahle znečistenie ortuťou a inými všadeprítomnými, bioakumulatívnymi a toxickými znečisťujúcimi látkami alebo sú zatienené novými problémami v oblasti znečistenia. Pokiaľ ide o ekologický stav, došlo k určitému zlepšeniu niektorých biologických prvkov kvality. Rieky, jazerá a pobrežné vody EÚ sú však stále vystavené značným tlakom, a aj keď sa prijímajú účinné opatrenia, pokrok nemusí byť pri monitorovaní rýchlo viditeľný, pretože príroda potrebuje dostatok času na obnovu. Je povzbudzujúce, že sa znížil počet vodných útvarov s „neznámym stavom“, objavili sa však nové výzvy súvisiace s porovnateľnosťou údajov, čo bráni objektívnemu posúdeniu. To všetko si vyžaduje úvahy o tom, ako zlepšiť kvalitu a porovnateľnosť údajov.

Napriek týmto problémom s údajmi zostáva ešte veľa práce na úplné dosiahnutie cieľov rámcovej smernice o vode a súvisiacich smerníc. Ťažisko spočíva predovšetkým na členských štátoch, ktoré musia zvýšiť úroveň ambícií a urýchliť opatrenia.

Už teraz je z prognóz členských štátov jasné, že úplný súlad s cieľmi rámcovej smernice o vode do roku 2027 sa nedosiahne s programom opatrení stanoveným v tretích plánoch manažmentu povodí.

Keďže možnosti výnimiek sú obmedzené, bude mimoriadne dôležité riešiť značné rozdiely vo financovaní a lepšie začleniť problematiku vody do iných relevantných politík. Viaceré opatrenia dohodnuté v rámci Európskej zelenej dohody (napr. revidované smernice o priemyselných emisiách a o čistení komunálnych odpadových vôd) môžu pomôcť dosiahnuť rýchly pokrok, ak sa zavedú včas. Je znepokojujúce, že viaceré členské štáty už naznačili, že v roku 2027 plánujú vo veľkej miere využívať výnimky, a to buď uplatňovaním menej prísnych environmentálnych cieľov, alebo predĺžením termínu. Komisia bude aj naďalej aktívne spolupracovať so spoluzákonodarcami s cieľom posilniť opatrenia na riešenie znečistenia vody, a to aj tým, že bude venovať zvýšenú pozornosť novým znečisťujúcim látkam, napr. látkam PFAS, mikroplastom a farmaceutickým výrobkom.

Pokiaľ ide o smernicu o povodniach, členské štáty vychádzali zo svojich skúseností z prvého cyklu a postupne menili svoje prístupy k manažmentu povodňových rizík. Tri udalosti vystupujú do popredia: a) výrazný nárast počtu oblastí na úrovni EÚ, ktoré sú označené ako oblasti s potenciálne významným povodňovým rizikom; b) prijatie internetových prehliadačov založených na systéme GIS takmer všetkými členskými štátmi na účely zverejňovania ich máp povodňového ohrozenia a povodňových rizík, čím zvýšil prístup k týmto mapám, a c) zlepšenie spôsobu, akým sa zohľadňuje zmena klímy, napr. prostredníctvom modelovania a scenárov. V záujme ďalšieho pokroku pri znižovaní potenciálnych nepriaznivých účinkov veľkých povodní budú musieť členské štáty vyvíjať trvalé úsilie na zlepšenie kapacít v oblasti plánovania, najmä pokiaľ ide o lepšie monitorovanie pokroku pri dosahovaní cieľov znižovania povodňových rizík. Musia tiež

⁹³ Týka sa to predovšetkým smernice o čistení komunálnych odpadových vôd, smernice o dusičnanoch a smernice o priemyselných emisiách, ako aj práva EÚ v oblasti chemických látok.

plánovať a vykonávať opatrenia, ktoré pomôžu riešiť budúce klimatické podmienky, okrem iného zvýšením (alebo obnovením) prirodzeného zadržiavania vody, okrem iného obnovením a opätovným prepojením záplavových oblastí, ako aj zabezpečením toho, aby boli opatrenia na predchádzanie povodní dimenzované na budúce povodňové podmienky. Musia aj zabezpečiť dostatočné zdroje na účinné vykonávanie plánov manažmentu povodňových rizík.

V tejto správe a sprievodných pracovných dokumentoch útvarov Komisie sa uvádzajú všeobecné odporúčania a odporúčania pre jednotlivé krajiny týkajúce sa toho, ako môžu členské štáty dosiahnuť ďalší pokrok pri lepšom vykonávaní rámcovej smernice o vode a smernice o povodniach, a tým prispieť k zvýšeniu odolnosti EÚ v oblasti vodných zdrojov.

Tieto odporúčania budú základom pre štruktúrovaný dialóg s členskými štátmi, ktorý Komisia urýchlene začne. Tieto dialógy umožnia zabezpečiť lepšie vykonávanie a prípadne lepšie presadzovanie požiadaviek podľa rámcovej smernice o vode a smernice o povodniach v úzkejšej koordinácii s úsilím o presadzovanie, ktoré sa týka kľúčových tlakov na vodné prostredie.

Popri pokračujúcej spolupráci s členskými štátmi bude Komisia spolupracovať s verejnosťou a všetkými zainteresovanými stranami s cieľom podporiť dodržiavanie predpisov. To sa premietne aj do ďalšieho preskúmania vykonávania environmentálnych politík v roku 2025.

Komisia bude po konzultácii s členskými štátmi a agentúrou EEA zhromažďovať poznatky získané z tohto podávania správ a identifikovať možnosti zjednodušenia a zníženia administratívnej záťaže a zlepšenia správy údajov, najmä porovnateľnosti údajov, a zároveň zlepšiť efektívnosť elektronickej platformy na podávanie správ.

Komisia bude aj naďalej podporovať členské štáty v ich úsilí o vykonávanie uľahčovaním využívania dostupných a budúcich finančných prostriedkov, posilňovaním dostupnosti relevantných údajov, informácií a poznatkov, ako aj výmenou osvedčených postupov v rámci spoločnej stratégie vykonávania.

Zistenia z tohto posúdenia sa využijú aj pri príprave ohlásenej stratégie odolnosti vodných zdrojov.

10. ODPORÚČANIA

Hoci sa v posúdeniach jednotlivých krajín uvádzajú odporúčania pre jednotlivé krajiny, odporúčania uvedené ďalej sú relevantné pre všetky členské štáty EÚ.

RÁMCOVÁ SMERNICA O VODE

1. Všetky členské štáty by mali **zvýšiť svoju úroveň ambícií a urýchliť opatrenia** na čo najväčšie **zníženie rozdielov v oblasti dodržiavania predpisov** do roku 2027. To znamená:
 - a) **vypracovanie spoľahlivejších programov opatrení** založených na jasnejšom posúdení nedostatkov, ktoré je potrebné odstrániť, aby sa dosiahol dobrý stav, a na jasnejšom určení priority opatrení;
 - b) rozhodné **riešenie štrukturálnych prekážok zistených pri vykonávaní opatrení**, ako sú nedostatočné administratívne kapacity a zdroje;
 - c) **posilnenie riadenia** zlepšením **verejných konzultácií a koordinácie medzi rôznymi administratívnymi úrovňami a orgánmi**, ktoré sa zaoberajú vykonávaním ďalších príslušných právnych predpisov EÚ, najmä smernice o povodniach, rámcovej smernice o morskej stratégii a smernice o dusičnanoch;

- d) zabezpečenie úplného súladu s ustanoveniami rámcovej smernice o vode týkajúcimi sa **pravidelného preskúmavania povolení/kontrol** všetkých činností, ktoré majú vplyv na vodné útvary (vrátane odberu, vzdúvania, vypúšťania), a **účinných, odrádzajúcich a primeraných sankčných režimov**; prípadne zvážiť revíziu existujúcich výnimiek pre malé odbery z požiadaviek na registráciu a povoľovanie, aby sa lepšie zvládli kumulatívne vplyvy.
2. Všetky členské štáty by na dosiahnutie cieľov mali **zvýšiť investície a zabezpečiť primerané financovanie na účinné vykonávanie programov opatrení**. To znamená najmä:
- a) vypracovanie **dlhodobých investičných plánov** a jasné určenie zdroja financovania každého opatrenia vrátane efektívneho využívania finančných prostriedkov EÚ poskytovaných prostredníctvom spoločnej poľnohospodárskej politiky, politiky súdržnosti na roky 2021 – 2027 a Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti;
 - b) posilnenie úsilia o úplné uplatňovanie **zásady úhrady nákladov za vodohospodárske služby**, aby všetci kľúčoví používatelia vody a odvetvia využívajúce vodu primerane prispievali na náklady za vodohospodárske služby;
 - c) lepšie a širšie využívanie **zásady „znečisťovateľ platí“**, odstránenie škodlivých environmentálnych dotácií a zabezpečenie **dostupných, spravodlivých a čestných mechanizmov stanovovania cien** pre **všetkých** používateľov vody v súlade s článkom 9 rámcovej smernice o vode.
3. Všetky členské štáty by mali zaviesť **dodatočné opatrenia na zníženie existujúcich pretrvávajúcich environmentálnych problémov (tlakov)** na základe spoľahlivých analýz nedostatkov.
- To znamená:
- a) **zintenzívnenie opatrení na zníženie znečistenia živinami** vrátane stanovenia a dosiahnutia maximálneho zaťaženia živinami vo všetkých správnych územiach povodí, a to nielen v súlade s rámcovou smernicou o vode, ale aj s rámcovou smernicou o morskej stratégii a so smernicou o dusičnanoch;
 - b) **posilnenie opatrení proti znečisteniu pesticídmi** znížením používania chemických pesticídov, podporou integrovanej ochrany proti škodcom a udržateľnejších postupov (napr. presné poľnohospodárstvo), stanovením a dosiahnutím maximálneho zaťaženia chemickými pesticídmi vo všetkých správnych územiach povodí a zavedením prísnejších obmedzení v chránených oblastiach na odber pitnej vody;
 - c) ďalšie **znižovanie znečistenia z bodových zdrojov** s cieľom riešiť problematiku živín, prioritných látok a znečisťujúcich látok špecifických pre rieky, napr. preskúmaním existujúcich povolení na emisie z bodových zdrojov s cieľom znížiť zaťaženie znečisťujúcimi látkami alebo zavedením povinností dočasne pozastaviť alebo obmedziť vypúšťanie v núdzových situáciách, pričom sa zohľadnia nové povinnosti vyplývajúce z revidovanej smernice o priemyselných emisiách a smernice o čistení komunálnych odpadových vôd;
 - d) zvýšenie úsilia o **riešenia blízke prírode** vrátane renaturalizácie a obnovy ekosystémov s cieľom znížiť **hydromorfologické tlaky**;
 - e) zintenzívnenie úsilia o **zlepšenie priechodnosti riek**, všeobecnej hydrologickej situácie a ochrany vodných druhov vrátane migrujúcich druhov;

- f) **stanovenie ekologických tokov (t. j. úrovne vody, ktorá musí zostať vo vodnom útvere, aby ekosystém správne fungoval)** pre všetky správne územia povodia a ich **účinné uplatňovanie** pri rozhodovaní o prideľovaní vody a vydávaní alebo pravidelnom preskúmvaní povolení na odbery a vzdúvanie v súlade s článkom 11 rámcovej smernice o vode;
 - g) systematickejšie zohľadňovanie **potrieb vody v ekosystémoch závislých od podzemnej vody** (suchozemských aj vodných) pri posudzovaní kvantitatívneho stavu útvarov podzemných vôd.
4. Vzhľadom na **nedostatok vody** v celej EÚ by členské štáty mali:
- a) **zlepšiť** opatrenia na **zvýšenie odolnosti proti zmene klímy** v programoch opatrení a v prípade potreby vypracovať vhodné opatrenia alebo plány na posilnenie odolnosti;
 - b) aktívne **vypracúvať alebo zlepšovať, pravidelne aktualizovať a monitorovať presnú vodnú bilanciu pre všetky povodia**, pričom sa zohľadnia všetky vstupy a odbery vody, prirodzené straty a potreby ekosystémov závislých od vody; to zahŕňa zvýšenie priameho monitorovania a merania pri využívaní vody, priebežnú aktualizáciu registrov odberov vody a kontrolu nepovolených a nezákonných odberov vody;
 - c) prijať účinné opatrenia na podporu **opätovného využívania vody, efektívnosti a obehovosti** a zároveň maximalizovať využívanie **riešení blízkyh prírode** na účely udržateľnejšieho ukladania vody v pôde a ekosystémoch;
 - d) pri plánovaní nových **priehrad a nádrží** starostlivo posúdiť ich vplyv na životné prostredie, a to aj vzhľadom na ciele rámcovej smernice o vode, a zabezpečiť, aby takéto opatrenia boli súčasťou integrovaného hospodárenia s vodami a súdržných stratégií **odolnosti vodných zdrojov**, ktoré zahŕňajú náležité zohľadnenie **dlhodobých klimatických scenárov**.
5. V záujme dosiahnutia cieľov rámcovej smernice o vode a posilnenia odolnosti vodných zdrojov **by členské štáty mali ďalej zlepšiť cezhraničnú spoluprácu**, najmä v oblasti:
- a) **vyznačovania a charakterizácie vodných útvarov, spoločných alebo koordinovaných monitorovacích programov a metodiky posúdenia stavu** (napr. spoločne dohodnuté referenčné podmienky pre biologické prvky kvality a environmentálne normy kvality pre znečisťujúce látky);
 - b) **kvantitatívnych aspektov** hospodárenia s vodami prostredníctvom príslušných mechanizmov a orgánov medzinárodnej spolupráce.
6. Ak nie je možné splniť ciele rámcovej smernice o vode pre konkrétny vodný útvar a uplatnia sa výnimky, členské štáty by tak mali urobiť v súlade s **reštriktívnym výkladom** vyplývajúcim z judikatúry Súdneho dvora Európskej únie a poskytnúť dostatočne **podrobné odôvodnenie** a zabezpečiť **pravidelné preskúmanie uplatňovania** týchto výnimiek. To znamená:
- a) zabezpečenie, že znižovanie cieľov (článok 4 ods. 5 rámcovej smernice o vode) je **dobře zdokumentované a odôvodnené**, najmä pokiaľ ide o neprimerané náklady a neuskutočniteľnosť a vzhľadom na doterajšie nedostatky vo vykonávaní, namiesto podávania žiadostí o výnimku ako štandardnej možnosti v prípade nedosiahnutia cieľov do roku 2027;
 - b) uznanie, že **možnosti predĺženia termínu** (článok 4 ods. 4 rámcovej smernice o vode) **sú veľmi obmedzené**;

- c) poskytnutie oveľa lepších informácií o **výnimkách** pre nové projekty podľa článku 4 ods. 7; to zahŕňa lepšie odôvodnenie použitia týchto výnimiek prostredníctvom podrobného opisu kumulatívnych účinkov, posúdenia alternatívnych možností šetrnejších k životnému prostrediu a poskytnutia informácií o opatreniach prijatých na zmiernenie možných nepriaznivých účinkov.
7. Pokiaľ ide o **monitorovanie, posudzovanie, správu údajov a podávanie správ**, členské štáty by mali:
- a) v spolupráci s Komisiou a agentúrou EEA zabezpečiť **včasné a úplnejšie elektronické podávanie správ** v budúcich cykloch, pričom by mali lepšie využívať možnosti vyplývajúce z digitalizácie a pozorovania Zeme na zníženie administratívnej záťaže a zvýšenie presnosti;
 - b) ďalej **zlepšovať kvalitu a porovnateľnosť údajov** harmonizáciou metód zberu údajov vo všetkých správnych územiach povodia o monitorovaní, posúdeniach, prognózach atď. a sprístupniť všetky údaje verejnosti prostredníctvom ich včasného zverejnenia v súlade s požiadavkami smernice INSPIRE, smernice o otvorených údajoch a informáciách verejného sektora (PSI) a súborov údajov s vysokou hodnotou pre verejný sektor⁹⁴, čím sa zníži záťaž spojená s podávaním správ;
 - c) ďalej **posilňovať monitorovacie systémy** s cieľom odstrániť medzery v geografickom pokrytí a analyzovaných parametroch, aby sa zvýšila **dôvera v posúdenia stavu**, znížilo sa spoliehanie sa na odborné posúdenie alebo zoskupovanie rôznych vodných útvarov a dokončila sa práca na stanovení referenčných podmienok pre všetky typy vôd;
 - d) vypracovať metodiky pre harmonizovanejšie vymedzenie **dobrého ekologického potenciálu** s cieľom rýchlo zlepšiť stav výrazne zmenených a umelých vodných útvarov.
8. Aktívne **využívať nové politiky a právne nástroje dohodnuté v kontexte Európskej zelenej dohody** na zintenzívnenie úsilia v oblasti vykonávania, ktoré je prínosom pre rámcovú smernicu o vode, so zameraním na vedľajšie prínosy vyplývajúce okrem iného z revidovanej **smernice o čistení komunálnych odpadových vôd, smernice o priemyselných emisiách** a nového **právneho predpisu o obnove prírody**.

SMERNICA O POVODNIACH

1. Členské štáty by mali pokračovať v **zlepšovaní svojich máp povodňového ohrozenia a povodňových rizík**, najmä:
- a) dôsledným a jasným posúdením oblastí odberu vody, rekreačných vôd a oblastí Natura 2000;
 - b) väčším zohľadnením záplav v dôsledku dažďových zrážok vzhľadom na zvýšenú frekvenciu a intenzitu prívalových zrážok;
 - c) zlepšením prehliadačov máp povodňového ohrozenia a povodňových rizík založených na systéme GIS, ktoré spájajú všetky relevantné informácie a sú ľahko použiteľné pre širokú verejnosť.

⁹⁴

Vykonávacie nariadenie Komisie (EÚ) 2023/138, ktorým sa stanovuje zoznam konkrétnych súborov údajov s vysokou hodnotou a podmienky ich uverejňovania a opakovaného použitia.

2. Členské štáty by mali pokračovať v **d'alšom úsilí o zlepšenie plánovania manažmentu povodňových rizík**, najmä:
 - a) budúce plány manažmentu povodňových rizík by mali obsahovať podrobné informácie o tom, ako mapy povodňového ohrozenia a povodňových rizík zabezpečili informácie pre výber cieľov a opatrení;
 - b) **ciele** plánov manažmentu povodňových rizík by podľa možností **mali byť konkrétne, mali by mať termín** a mali by byť prepojené s **kvantitatívnymi ukazovateľmi pokroku**;
 - c) plány manažmentu povodňových rizík by mali obsahovať posúdenie pokroku dosiahnutého pri dosahovaní cieľov stanovených v predchádzajúcom pláne manažmentu povodňových rizík.
3. Na zlepšenie **účinnosti prijatých opatrení** by členské štáty mali zabezpečiť, aby existovalo **jasné prepojenie medzi cieľmi plánov manažmentu povodňových rizík a ich opatreniami**, a poskytnúť informácie o **metódach použitých na stanovenie priority opatrení**. Ak je to možné, mala by sa vykonať **analýza nákladov a prínosov** opatrení a zohľadniť ich priorita. Plány manažmentu povodňových rizík by navyše mali poskytovať informácie o celkových nákladoch na plánované opatrenia.
4. V plánoch manažmentu povodňových rizík by sa mali stanoviť **metódy na monitorovanie pokroku** pri konkrétnom vykonávaní opatrení.
5. Všetky členské štáty by mali vo svojich plánoch manažmentu povodňových rizík zohľadniť budúce **klimatické scenáre**.
6. Všetky členské štáty by mali zvýšiť úsilie o širšie uplatňovanie riešení blízkyh prírode, a to buď samostatne, alebo v kombinácii s tradičnou infraštruktúrou.
7. Okrem investícií do predchádzania povodňam a ochrany pred povodňami by všetky členské štáty mali zvážiť náklady na povodne vo verejných rozpočtoch; **poistenie** by sa malo považovať za možnosť adaptácie na dôsledky zmeny klímy.
8. Ustanovenia na **ochranu kultúrneho dedičstva** pred povodňovými rizikami by sa mali systematicky začleniť do plánov manažmentu povodňových rizík.
9. Pokiaľ ide o **riadenie**, všetky členské štáty by mali vo svojich plánoch manažmentu povodňových rizík jasne stanoviť, ako bude prebiehať koordinácia s rámcovou smernicou o vode, a poskytnúť podrobné informácie o verejných konzultáciách a zapojení zainteresovaných strán vrátane toho, ako boli zohľadnené prípadné pripomienky. Konzultácie by mali trvať šesť mesiacov.